

Dayka Gábor

összes költeménye

(1769-1796)

TARTALOM

ELEGYES KÖLTEMÉNYEK

Első könyv

Penelope Ulysseshez
Phyllis Demophonhoz
A Tavasz
Lakodalmi Versezet
II. Leopold Koronáztatására
Győzelem-jövendőlés
A Virtus betse
A rettenetes Éj-szaka
A szeretők fogadása
A hív Leányka
A meg-haragudt Phyllis
Az én szerelmesemnek meg-hívása
A vak szerelem

ELEGYES KÖLTEMÉNYEK

Második könyv

Helois Abelardhoz a klostorból
Abelard Heloishoz
NN. Barátomhoz
Fels. I. Ferentz Magyar Király Koronáztatására
Rege
Eggy Egri Szépnek neve-napjára
Az új esztendőnek első napjára
NN. Barátomhoz
A titkos bú
Esdeklés a Szerelmes után
Bútsú-vétel
A kevéssel meg-elégedett elme
Átok
A szép szemek
Newtonra Popból
Mezei dal Segraisból

ELEGYES KÖLTEMÉNYEK

Első könyv

Penelope Ulysseshez

Ovidiusból fordítottatott

1787

Penelopéd levelét vedd ó feledékeny Ulysse!
Rá ne felelj, inkább térj-meg hazádba magad.
Ilion el-romlott, de jajos romlása mi nekünk;
Annyit ugyan Priamus, sőt maga Trója sem értt.
Ó, ha, mikor még a Lacedaemoni parthoz evezne,
Mérges habokba veszett vólna parázna feje!¹
Éjjelem úgy sokkal rövidebb órákkal haladna:
Most ébren vásznat szöveget árva kezem
Nem nyögnék egyedül el-hagyott hideg ágyamon éjjel,
Nem panaszkodnám napjaim hossza miatt:
Hány képzelt veszedelmektől féltettelek! úgy van:
A szerelem gondal jár, eped, aki szeret.
Ütközetet képzék: Hektornak pusztá nevére
Bús ajakim halvány félelem ülte vala.
Antilochusnak hozák hírül szigetünkbe halálát:
Antilochus rémült szívemet által-üté;
A más fegyveriben vívó Patroklos el-estét:
Féltem, hogy a ravasz is végtire törbe kerül;
Tlepolemus festett vérével Trójai dárdát:
Új gondokra lelék Tlepolemusban okot.
És egy szóval akárki merült vala gyászos halomba,
Penelopéd újjabb aggodalomba merült.
Ilium hamva között, tudom, hűségemre tekintvén,
Tégedet életben hagyának a nagy Egek.
A Görögök meg-térnek azonban, füstöl az oltár,
A templom falait trójai préda lepi.
Áldozatot nyújt-bé Mavorsnak az asszony uráért,
Ez pedig a diadalt zengi az Isten előtt.
Ámolyog a vénség, bámúl a gyenge leányzó,
A hölgy gondosan jegyzi kegyesse szavát.
Volt, ki kevés borral Tróját asztalra le-festé,
S a tüzes ütközetet, s a tsata véres helyét.
„Itten táborozánk: itt folyt-Simois-le zuhogva,
Itt az öreg Priamus szép palotája vala:
Itten Ulysses, amott vere sátort a nagy Achilles;
A meg-ölött Hektor tagjait erre voná”

¹ Dayka Gábor megjegyzése: „Itt Páris értetődik.”

A vén Nestor adá ezeket tudtára fíjadnak,
 Hogy szeretett Attyát nála kereste fíjad;
 Azt is, hogy értte Dolon vesztét a Ráztok Urán.
 Kém vala ő, Rhesus mélyly aluvásba merült.
 Ó feledékenység! úgy őrzéd étedet értünk?
 Éjjel táborozó elleneidre tsapál!
 Rontani- s tsak ketten-rá mertetek annyi vitézre,
 Ám de nagyobb gondod vólt elejénte reám-
 Rettege szívem; hanem tsak ugyan végtére meg-érti
 A tsal elő-menetét, tellyes örömbe merült.
 Ám de mi hasznot hozott kegyesednek Trója veszélyje?
 Mit, hogy az ő fényes kő-fala porban hever?
 Úgy maradok, valamint vóltam, még Ilion állott,
 El-jött a viadal vége, de férjem oda.
 Másnak el-omladozott, áll még nekem Ilion, ámbár
 Foglyon mívelitek földeit ökrök helyett²
 Trója helyén vetemény van, az ellenségnek el-ontott
 Vére kövéríté nedvivel árva helyét.
 Emberi tsontokban szántó-vasak éle ki-tsorbúl,
 Trója le-hullt falait fű sokasága lepi.
 Még-is azért oda vagy Kegyetlen! még sem tudom én, hol
 Várakozol, s mi lehet várakozásod oka.
 Ha ki ezen rév-partra találja ki-kötni hajóját,
 Kérdem, ha tudja talám múlatozásod helyét.
 Itt első gandom, levelet készíteni, kérem,
 Hogy ha talám valahol fel-nyomoz, adja neked.
 Én a régi Pylost tudakoztam erántad: heába;
 Mert bizonyost róllad nem tuda szólni Pylos:
 Én Spártát tudakoztam erántad; Spárta sem hallá
 Híredet, és hosszas várakozásod helyét.
 Jobb vala dolgom, ha még a roppant Pergamos állna,
 Bátor elébb gandom vég-veszedelme vala.
 Melly helyen hartzolnál, tudnám, s félnem tsak az hadtól
 Kellene, s másokkal vólna meg-osztva bajom
 Most félek, noha mért kellessék félni, nem értem:
 Ez nekem a'nál, több lelki gyötrelmet okoz
 Földön ezer, tenger közepén szint annyi veszélyek
 Esnek - ez olly hosszú késelemnek oka -
 Én így búslakodom, s te talám feledékeny! azonban
 Más valamelly idegen nemzeti széphez hajólsz;
 S karjain így szóllasz: „nekem is vagyon hólgyem hazámban;
 Szó, fonogat, s e'ből áll tudományja tsupán,
 Bár ne jövendöljek! bár meg-hamisítsa gyanúmat
 A ki-menet, s ne maradj szántt akarattal oda!
 Özvegységemet új férjel fel-váltani késztet,
 S feddi heába való várakozásom Atyám.

² Dayka Gábor megjegyzése: „Itt az eredeti versnek: *Incola captiuo quae bove vietor arat*, más értelme nagyon.”

Fedje! tiéd vagyok, és akarok mondatni tiédnek,
Holtig Ulyssesnek Penelopéje leszek -
Ő csak ugyan lágyúl esdeklésemre, s ezentúl
Hogy hitemet szegjem, már nem erőltet igen:
Ám de nem a kérők raja, kiknek hazája Zacynthos,
Kiknek Dulichium, kiknek hazája Samos.
Udvarodat szabadon dűlják, mert senki se tiltja;
S hogy ha tovább késel, füstbe megy ősi javad.
Eurimachust, Polybust, a durva Medont, s Pisandrust,
S Antinous fősvény karjait hozzam-elé?
S másokat is, kik még idegenben késel, hazádnak
Fegyverrel keresett földé kövérit eszik.
Még az alatt Irus, sőt önn-maga régi juhászod
Nyájadban tetemesbb kárt okoz, hogy sem azok.
Hárman ülünk itthon, feleséged, erőtlen asszony,
Vén Lartes Atyád, nőtelen árva fijad.
Ezt minap éltétől meg-akarták-fosztani lesből,
Amikor ellenzvének mindenek, útnak eredt.
Engedjék az Egek, hogy halálunk rendre kerülvén
Ő nyomhassa-szemem-bé nekem, ő teneked.³
Ám de Atyád sem mér - már alkalmatlan az hartzra -
Lankadt karjaival szállani szembe velek:
Telemachus, csak az Ég meg-tartsa, meg-érik idővel:
Gondos Atyát kíván mostani gyenge kora.
Nékem sinsen erőm, hogy el-űzném őket az háztól;
Lész neked, ó házunk oszlopa! jöszte hamar.
Telemachust hadi-mesterségre tanítani mostan
Kell vala: várakozik gondviselésed utánn.
Láertesre tekénts leg-alább: a sírba hanyatlott
Félig az el-hagyatott: ah jere, fogd-be szemét!
Bennem is, aki, midőn el-hagynál, gyenge leányzó
Vóltam, ha most mindjárt jössz is, öregre találsz.

Phyllis Demophoonhoz

Ovidiusból fordítottatott
1788

Demophoon! el-tölt az idő, amellyre határvád
Meg-jöved; Phyllis bús panaszokra fakad.
A tólt Luna mihelyt két szarvait egybe-növeszti,
Rév-szered, azt fogadád, Szítoni partra kötöd.
Már négyszer tele - meg, már el-fogya Cynthia négyszer
Még is Athenából nem jöve semmi hajó.
Tsak számold az időt - szeretőd számolni tanulta
Gondosan - és panaszom nem jön elődbe hamar

³ Dayka Gábor megjegyzése: „Itt egy distichont ki-hagytam, mert igen alacsony foglalatúnak tettezt.”

Sőt sokat is vártam; későn hiszem, aminek önnön
- Károsodással kelletik adnom hitelt.
Szívemet hasztalanul hányszor hitegettem! az Auster
Mord szele, képzeltem, most veri-vissza hajód.
Theseust átkoztam, hogy vissza-botsátani késnék,
És nem is ő vala tám el-maradásod oka.
Néha pedig félttem, ne hogy a Hebrusban evezvén
Aktai sajkáddal szőke vizébe merülj.
Gyakran egészséget kértem vala néked az Égtől
Ó hitetlen! s tömjényt hint vala tűzre kezem.
Ha ki-derült az idő, s kellő fűvalmok eredtek,
Demophoon, mondék, Szítóni parthoz evez.
S ami tsak útasokat hátrál, mind egybe zavarta
Phyllised; elmés vólt ok-keresésre fejem.
És nem jössz tsak ugyan: szeretőd hűsége sem indít,
Sem hitetlen szájad szent fogadási, s az ég.
Demophoon! hitedet sajkáddal szélnek eresztéd:
Álnok hited, sajkád Rátz ki-kötőre nem ér!
Mondd, miben áll bűnöm? híven, de nem óva szerettem?
Illy szívvel kedvet kell vala lelteni nekem.
Egy bűnöm vagyon, hogy házamba fogadtalak hitlen!
Hogy ha talám bűnnek mondhatom érdememet.
Hol hited, a törvény, és a kezek egybe-fogása,
S kikre meg-esküdtél annyiszor, Isteneid?
Hol vagyon a holtig meg-ígért Hymen, aki jövőendő
Öszve kelésünknek záloga léve minap?
A szeles, és habozó tengerre meg-esküve szájad,
Mellyben hitlen sajkád gyakran evezni szokott;
És nagy Atyádra, ki tsendet ereszt a szélvész ügyre -
Úgy de talám: e'ben sem lehet adni hitelt:
Majd Venusra, s Cupidónak két féle nyilára:
Eggyike sebbe hever, másika tűzzel emészt;
S a házas nyoszolyák Istennéjére, s Ceresre,
Akinék ünnepeit tsendes homályban ülik.
Ennyi sok Istenség ha bosszút állana rajtad,
Álnok! hogyan túrnél-el magad annyi tsapást?
S még víz-fúrta hajód igazítani hagytam, hitetlen!
Hogy meg-erősítném, melly ide-hagyna, szered.
És evezőket adék, kikkel szaladásnak erednél:
Szívemen ah önnön fegyverem ejte sebet!
Ám de hívék a mézes igékkal tellyes ajaknak,
Ám de hívék a nem fényjinek: égben ered.
Ám de hívék könyjednek; ez is hitegetni tanúlt már?
Úgy vagyon: álnok ez is, s foly, valamerre hagyod.
Ám de hívék fogadásidnak; minek ennyi bizonyosság?
A szívnek nem kell annyi sok: egy is elég.
Partot adék, s szállást hitlen! panaszozni nem illik
Érdememet: hanem itt kell vala vetnem határt.
Mást vártam, mivel érdemimenn épüle reményem,
És helyes a meg-tett érdem okozta remény

Nagy dolog ám egy könnyen-hívót meg-tsálni! s ez által
 Benned hív-szeretőt kell vala nyerni nekem.
 Egy epedő szívet tsaltál, s egygy gyenge leányzót!
 Törni ditséretesebb tette ne hagyjon az Ég;
 És Eleidhez Athénának közepére tegyék-ki
 Képed, Atyád fényes tettivel álljon elől.
 Majd-mikor olvassák a fél bika, s ember halálát,
 S Scyront, és titeket, durva Procusse! Sini!
 S a le-rogyott Thébát, s a két testüek el-estét,
 Végre, pokolba mikép tört-be barátja miatt:
 Erre következézzél Te, s legyen képedre fel-írva:
 EGGY SZERETŐT TSALT-MEG, MELLY BE-FOGADTA VALA.
 Annyi viselt nagy dolgaiból Theseusnak eszedben
 Épen az el-hagyatott Krétai lyánka maradt.
 Eggyet véte, s ez eggyben vagy hozzája hasonló:
 Hitlen! örökséged pusztá hibája leve.
 Ő boldog, mert Theseusnál jobb férjre találá,
 S hámos tigriseken nyargal az égi jegyen:
 Engemet a Rátzok már a'tól fogva kerülnek!
 Amikor egy idegent földim elébe tevék,
 S egy némelly úgy mond: „a bölts várasba mehetne
 A hadi Rátz majd tud lelmi magának urat.”
 A ki-menet mutatja mi-voltát tettinek Ó ne
 Üsse közel tárgyát, aki tsak innen itél!
 Ám de ha tengeremenn habokat fog rév-szered üzni,
 Mindenek azt mondják: nem vala tettem hibás.
 Ám de hibás: palotám nem késztet-vissza, ki-fáradt
 Tagjaidat Biston nem mosogatja tovább.
 Demophoon! Szomorú képed még most is előttem,
 Amikor e partról vízre sietne hajód.
 Ált-öleled szeretőd, és árva nyakába borúlván,
 Szájad ezer forró tsókokat hinte reá.
 Könyjeidet könnyembe meréd elegyíteni, s panaszsra
 Kelni, hogy a tsendes szél haza hívja hajód;
 S tőlem el-indúlván vég-kép e szókra fakadni:
 Phylli! Sokat nem vársz Demophoónod után.
 Nem sokat? aki talám itt hagyta örökre hajóddal
 Földemet, el-vonván tőlem örökre magad.
 Még is várlak azért; jere, bár későre, s időt fogsz
 Véteni, más valamelly tsorba nem éri hited.
 Ah mire vágyakodom! tám más egy szépnek ölében
 Nyúgoszol, és tartósbb új szerelemre hajólsz.
 S Phyllis azóltától már isméretlen előtted;
 Jaj, ha ki vagy, s honnan? tám tudakozni fogod!
 Aki neked hosszas tévelygésidnek utánna
 Demophoon! szállást, s Szitoni partot ada;
 S bús eseted meg-szánva javából annyiszor annyit
 Nyújtja, s jövendőben nyújtani többet akart;
 Aki határatlan birodalmit néked ajánlá,
 A kormányt egyedül tartani gyenge neme -

Merre terül Rhodopé Haemustól, merre zajogva
A felesült Hebrus Pontus öblébe merül;
Aki tenéked először hagyá fel-fedni szemérmét,
Aki tenéked hagyá óldani szűzi övét.
Tisiphoné vala bús nyoszolyóm azon öszve-kelésben
S a komor éjji madár rút huhogásra fakadt.
Alektó jelen-álla nyakát kígyókkal övezve,
Sárga szövétnekkal gyűjta világot Hymen -
Még is azért partot taposok, s kő-szírtokon állok,⁴
Merre szabad szemmel láthatom a nagy ügyet.
A forró napokonn, és a fagyos éjjeken eggyként
Vigyázok, mi szelek fújnak Athena felől;
S ha mi vitorlákat messzéről jöni tekéntek,
Kedvesem, így szóllok, rátz kikötőre siet.
A tengerbe futok - s tsak alig tartóztat az örvény
Hol mozogó vízzel partot öblítget az ügy.
S hogy ha felém közelítnek, hibám fel-fedve kesergék,
Még nem el-ájúlván lányim ölébe rogyok -
Itt vagyon egy bóltként görbült öböl, e'nek az eggyik
Szarva merőn fel-nyúlt bértzeit égbe viszi:
Innen akartam alá hembergeni búmban az ügybe,
S ezt, mivel el-hagytál, majd mivelésbe viszem.
Testemet a tenger temetetlen Athenai partra
Vesse ki, s hűlt tetemim színed elébe vigye.
„Phylli! nem így kelled jönnöd” bár szívvel az értzet,
S a gyémántot előzzd; illy panaszokra fakadsz.
Ollykor halált okozó mérget szomjúhozom, ollykor
Nyílt kebelemnek hegyes tört szegez árva kezem;
Majd nyakamat, mért hogy hitlen kezeidnek ölelni
Hagytam elébb, tőrrel fojtani kedvem ered.
El-van szánva halállal adózni siralmas hibámért;
Választása pedig nem sok időbe telénd.
Téged, veszttem okát gyászos síromra fel-írnak,
Illyen ígék adják szép diadalmad elé:
DEMOPHOON PHYLLIST, KI SZERETTE,
MEG-ÖLTTE; HALÁLA
INGERE DEMOPHOON, ESZKÖZE LÉVE MAGA.

⁴ ügy = tenger

A Tavasz

1792

Nyájasbb artzúlattal arany szekerére fel-ülvén
Innepsi fényt ereget Phoebus az ékes egen.
A fagyos Északnak zúgó fúvallati szűnnek
A bádjadt Zephyrek lengedezési között.
Harmatban feredett keblét a róza ki-fejti;
A völgy illatozó Májusi gyöngynek örül.
A le-folyó kövitsen lassú patakotska tsörög-le,
S tsendes habjaival pázitos hantot öblít.
Fel-veszi télben el-hányt ékét a bánatos erdő,
Zöld árnyéka kies szenderedésre vezet.
Itt epedő hangonn a sérült fűlmile gyász-dalt
Zengedez: ott a bús gerlitzé jajnak ered.
Ím kezeit Pómóna gyümölts-fáinkra ki-nyújtá,
A feselő bimbó ritka gyümöltsre mutat,
Hajnal hasad: gyapjas nyájával el-hagyja tanyáját
A daloló Pásztor, s friss legelőre siet.

Lakodalmi Versezet

NN. Úrnak másodszori öszve-kelésekor

1792

Gyújts fáklyákat Hymen! már hinti töményit az oltár,
S illatozó fellebbe borúl a templomok öble;
És már a szerető pár közt áldásit el-osztá
Júnó papja, s örök fríggyel kötelezte-hitét-le.
Gyújts fáklyákat Hymen! gyújts! már a játtzi szerelmek
Intenek - és útjokban enyelgő lépteiket intézd.
És Te, kinek ma kivánt önnként öröm-innepet ülünk,
O Phoebus kedvesse, kegyes Bölts, s dísze hazádnak!
Sorvasztó búdat, s méltatlan gyászodat öltsd-ki.
Ah! bőven folyt már szemeid bús nedve szerelmed
Hílt hamvára, midőn a búsúlt Ámorok el-húnyt
Fáklyánál, és hátra szegett tegzekkel emelnék,
S a Virtus rejtett artzal, s mély gondba merülve
Kísérné hidegült tetemét a sírnak öblébe -
Hallgass Musa! s örök fátyolt vonj gyászos halála
Bús képére, s ne tépd-fel haszontalan újra sebeinket.⁵
Ah nem örül az örök mívének mostoha sorsán,
És ha ma bosszúló kézzel terjeszti tsapásit,
Hólnap öröm-napot, és új boldogságokat áraszt.
És hogy el-húnyt örömed kegyesednek bánatos halmán,
S a szomorú Végzés boldog kötelékid el-oldá:

⁵ Dayka Gábor megjegyzése: „Tsak néhány hónappal ez előtt múla ki kedves élete párja.”

Új vígságra, s kiesbb gyönyörűségekre vezérelt.
Így ered a jajból nyugalom, s a bánat homályját
A jobb Végezetek tartós örömekre derítik.
Mint mikor a haragos tenger feneketlen öblében,
Mérges habok zúgási között, s éj-féli setétben,
A zaj-lepte hajót a morgó szélvészek hányják:
Záporral viselős felleg szakad, és az özönben
Süllyedező révészt új víz-halmokba borítja;
S a riadó mennykő le-tsap, és a gyáva hajósnak
A héjába fogott kormányt el-sújtja kezéből,
S már ajakinn az halál ijedelmi ki-ültek: azonban
Hogy meg-szűnt a bús zivatar, s a gyenge fuvalmak
Lengenek, és a zordon ügyet békére varázlyák:
Bárkáját honjának határra vetve találja.

Örvendj! aki reád minapában mérte tsapását,
Szívve vevé fájdalmidat, és kegyesednek imádott
Karjai közt bűdat keveretlen öröme tserélé.
Aki, midőn hajdan még Esztergomban az Érdem
Szárnyain holtod után maradandó névre törekszel,
Karjaidat karjaiba foná, s hev tsókokat hintvén
O fijam..... és ajakit forró könnyekkel el-önté -
Te zokogál, s eredendő jódat homályosan érzéd -
Ő - noha már örök éjbe borúltak napjai, s a bús
Végezet el-ragadá szeretőjinek édes öléből -
Által-nyújtja neked tsak ugyan végtére leányját.

Néked szántta tehát őt a változni tudatlan
Végezet, és örökös társúl rendelte magában.
Néked - gyenge korát rejtven a klastrom öblében,
Hogy szeretett Annyát az halál a sírba taszítá -
Múlatozott kegyes életbenn a szúzi sereggel,
Még a sárga Ceres búzáját hétszer aratná:
Vagy hogy ritka ketseit a tsendes Virtus emelné,
Vagy hogy az el-komorúlt Virtusnak kellemet adna.
Serdülvén, és hogy ki-feselt a gyermeki korból,
S ifjúságra jutott, s értebb esztendeit élte:
Kellemeit néked nevelé, s a Pannoni földön
Hírre jeles Bárkótziaik udvara néked emelte
Nagyra nevét, és udvariás erköltsre tanítá.

Klára⁶ midőn örömét eggyetlen lyányod aratja,
S a szerelem ketseit Kegyesének karjain ízli:
Ha hidegült tetemidben az érzés újra fel-élne,
És valamelly Chíron életre varázlani tudná
Szívedet, ah mi névtelen érzésekbe merülne! -
De már által-tört a tündér élet határrinn,
És a síron túl nyugovók közt fogta lakását,
S Kedvessének ölébe repüle, kit a tüzes hartzban;
Hogy kardot ragad, és az erőss Prussusra ki-rándúl:

⁶ Dayka Gábor megjegyzése: „A meg-holt Anya neve.”

A kedvezni szokatlan halál a sírba merített -
Ám de kiket ki-törölte az halál, s a földnek öblében
Rejti hideg tetemeiket az éjnek vastag homályja:
Sár-házát el-vetve nem húllt jobb részek halomba,
És folytatja kiesbb éltét a boldog hazában,
S hátra hagyott társainak túl a síron is érzi
Majd boldog, majd bús esetét tele rész-vétellel.
Ő is azért fel-lelt Kegyesét szívére szorítva,
S tsókra hevült ajakinn függvén örvendez az Égből
A szerető párnak, s áldást hint rája felőlről.
Gyújts fáklyákat Hymen! Te pedig, kit az Isteni Végzet
A búval terhes mély gyászból végre ki-öltvén
Új örömekre vezet szerető Szépednek ölébe,
Nyújts kezét, és fel-támadt boldogságotat érezzd.
Ő, mikor a Tudomány rejtett ösvényinek indulsz,
S nem hallott dolgokra tanítod kedves hazádat,
S fáradhatatlan erőd tsak ugyan nyugalomra törekszik:
Ő lágyítsa komoly munkád mindennapi terhét,
S édes enyeggéssel kedvet bájojjon ereidbe.
Gyújts fáklyákat Hymen! már óltja világít az oltár;
És Te, kinek kebelében el-hányván hajdani gyásszát
Új életnek ered, s örömeinek napjait éri
Várt Jegyesed, s jajját jobb végezetekre tseréli:
Engedd, fűzze kezét kezeidbe, s nyakadba borulván
A szerelem szent tsókját szép ajakidra borítsa.
Izleltesd javait vele, s erköltsidnek ígésző
Kellemitől újultt éltét nagy időre varázold.⁷

II. Leopold Koronázatására

*Eleje egy nagyobb költeménynek, mellyet készített T. Bárdosy János
a Lötsei Iskoláknak helybeli Igazgatója fordított. Deákból*

1792.

Üdvözlégy méltó Phoenixe Theresa porának
Te, kiben árva Hazánk egyedül helyezte reményjét!
O Leopold! kit az Ég például küldte világra
A koronás Fejedelmeknek, hogy merre hanyatlik
A nap arany szekerén, vagy az éj bús fellegit űzi:
Tündöklő Virtussaidat bámúlva tsudálják.
Úlj-fel öröm-riadás közt a diadalmi szekérbe!
Öltözködj bársonyba, s el-húnyt Testvéred helyébe
Fogj páltzát, mellyet rettegjen az Osmani Porta.
S homlokodat kerekítve minap nyertt új koronáddal

⁷ Dajka megjegyzése: „Ezen verszetben az *ait*, *eit* néhol diphthongusnak vettem, amit én hibának éppen nem tartok. Kazintzy Úr példája szerént; ki hozzám eggy helyen így ír: *Itt láttam Plútót, s a Styxnek kénköves habjait, sat.*”

Érdemes oldalodat szentelt pallossal övezd-fel.
Tí pedig Eggyházunk Fejedelmi! vigyétek előtte
Eldődink módjára jelét a drága Keresztnek:
Mellyet elébb István a fényes Stambuli háztól
Égnek ajándékát, mint Constantinus előtte -
Mert a Nap-keleten fekvő nagy Birodalomnak,
Melly Európában végetlen közre ki-terjed,
Birta nagyobb részét - tízímül nyere Pannon! hazádnak;
És ugyan azt mai nap Leopoldnak nyújtja, ki által,
Dőlő félbe levén a Muselmannok hatalma,
Mellynek alatta nyögött az igaz Hit századok ólta:
Szent koronánk örökét terjeszteni kardal akarja,
Indúlsz, hogy meg-erősítéd a Nemzeti Végzést,
A hitet Eldődik módjára le-tenni Hazánknak.
Így fogod a kormányt kezeidbe, s az hajdani törvényt
Nem sérted, s el-nem-mellőzöd az innepi pompát,
A Haza boldogsága tiéd s tele rész-vétellel
Örvendesz javain, bal sorsán könnyeket hullatsz.
Ím! az egész Természet el-hányván hajdani gyásszát
Új artzát öltöz meg-elégedtsége jeléül.
Nézzd! paripád az ülő terhétől gögre hevülvén
Tajtékszik, s lépésit alattad dölyfösen hányja.
S még a nép sokasága tolyongván nyomdokid úzi:
Száz tűzzel viselős ágyúk ropogásokat adnak,
S töltött vas-tsöviből ártatlan mennyköveket szór
A Sisakos, s az eget füst-fellegzetbe borítja;
A víg mennydörgés közbenn értz trombita harsog,
S a ki-terült levegőt örvendetes hanggal hasítja -
A népek felesen gyülekeznek, s egybe zavarva:
Gyermeki kor, hölgyek, férfiek, s a gyenge leányzók,
Merre szabad menetelt engednek az öszve-sereglett
Nemzetiek, koronás Urokat meg-látni sietnek.
Test-örzőid alig nyitnak szabad utat előtted:
Meg-teltek minden sorsú rendekkel az útzák.
Nézd az Egek bóltját öröm-ábrázatba borúlva!
Innepi fényt ereget sugárral, és ha lehetne,
Meg-tartóztatná lovait, s a tenger öblébe
Tűz-szekeével alá későbbben hanyatlana Phoebus.
Úgy vagyon: őt az egész Kún-föld Attyának ohajtja
Eggy szívvel, ki minap Toskánai thrónuson ülven
Most a nép öröme fel-hág a Pannoni székbe;
S kintseit híveinek szívében helyezi, s e'ként
A birodalmok egyéb koronás fejedelmet előzi.
A hódolni be-gyült hív nemzet már is előre
Érzi jövődébéli javát Attyának alatta.
Így tettzik jobbágyainak, s így tettzik az Égnek
A Koronás; így hajtja fülét hozzája kegyessen
A Tehetős, s köz-haszonra törő kérelminek helyt ad.
Így az időt meg-győzi, s örökre ki-terjed az ország
Hol kormányt ember-szerető nép-attyai fognak.

Boldog örök! mellyet szánt a Tisza szőke vizével,
S termékeny hegyeit Bacchus meg-rakta gerézdel:
Ó bizonyára, ha vólt sok századok ólta királyod,
Akinek országunk méltán kötelezte-hitét-le:
Aki javát egyedül népének mérte javához:
Aki alatt mezeidre az ég áldása ki-terjedt:
Boldog hazám! e nap szent légyen előtted örökké!
Úld emlékezetét, és értz táblára ki-mettzvén
A feledékenység zavarába merülni ne engedd.
Álmodom é? vagy homályt von az Éj örömünknek egére? sat.

Győzedelem-jövendőlés

1788

Látám Olympus téres határiból,
Amerre Phoebus kergeti felleget
A kormos Éjnek, s a homályos
Földre lövelli sebess világát:
Indúlni Pallást, mint mikor Aeolus
Szélvészt akarván hajtani, zárjait
Meg-nyítja tömlöttzének, és a
Déli Szelet szabadon botsátja.
Pántzél borítá mennyei tagjait,
Dárdát szorított jobbja, s arany pais
Terhelte balját, s élet-oltó
Szikra szökött haragos szeméből,
Ki ellen indúlsz? Asszonyom! Asszonyom!
Húzd vissza dárdád! a hadak Istene,
Ámbár hatalmas fegyverére,
Színed előtt el-ijedne Márs is:
Így szólla nyelvem; többre nem engede
Fakadni szívem - szívemet el-lepé
A félelem - s az Isten-asszony
Ezt felelé panaszomra: Látod
Diána szarvát? meg-veti frígyemet,
Fel-vonja íját, s ellenem el-lövi,
De szent Atyámnak homlokára
Esküszöm, hogy kezemet meg-érzi.
Mondá, s paissán, tsattogató törét,
S röpüle - nyomban rettenetes tsapás
Követte, melly a hóldi félbe
Sárga halál-ijedelmet önte -
Hazám! ne búsúlj; mert ha vitézidet
Vezérli, s együtt száll-viadalra-ki
Eröss Leányja Júpiternek,
Annyi lehet, valamint az hangya:
De hátat adni kéntelen a Török,
S kezedben a szép győzedelem Magyar!

Az vítta-Trója városát-meg,
Aki feléhez hajólt, Minerva.

A Virtus betse

1791

Vóltak szerentsés napjaim, hol szelíd
Öröm követte nyomdokimat, s tele
Nagy érzéssel fogtam-által
Gondolatimmal egész világot.
A hús pataknak bús zuhanásai,
A lágy fuvalmok lengedezései
Éjféli tsendben, a susogló
Ágak, az illatos hant virági:
El-fogtak hajdan, s nem magyarázható
Örömbe süllyedt szívem, el-oszlaták
Keservimet, ki-sírtam a bút
Édes özönbe merült szemekkel -
Tí bóldog órák! - hasztalan esdeklem
Utánnok; a bús víz-özön évei
Közt semmiségbe tértt időknek
Fejthetetlen zavarába dőltek -
O Virtus! a Te nyomdokidon lehet
Tsak jutni bóldogságra; Te nem-kevertt
Vígásra hívtad tisztelődet,
S nem-keresett örömekre vontad.

A rettenetes Éj-szaka

1790

A barna felleg szárnyainn az Éj
A földre borzasztó árnyékot hint:
A hóld tsillámló fényje bé-borúl:
Homályba süllyednek tsillagjaink.
A záporral terhes köd meg-szakad,
S özönbe fojtja a Természetet.
Nézzd! a gyilkos villám mint hembereg,
Mint tsattogtatja mennykövét alá
A zordon Ég! a pusztító tüzek
Hasítják a kősziklás bértzeket.
Az öldöklő villámok fényjinél
A halvány ortza rettegést mutat.
Fel-rémül ágyából a Babona,
S szentelt világgal űzi a halált.
Ím újra tsattan! és az ártatlan
Lelkét Kegyesse karján hörgi-ki -
Tovább, tovább kérlelhetetlen Ég!

Forgasd-fel a rémült Természetet,
S szegezd rám élet-oltó nyíladat!
De jaj! meg-szűnt a gyilkos fergeteg,
A hód ki-búvik a homály alól,
S a tsillagok halvány fényt hintenek,
Az Ég derül; rémítő éjszaka!
Mert hólnap újra hajnalom hasad.

A szeretők fogadása

1787

Többé reá se nézek,
Nem kell nekem személyje.
Hűségtelen Corinna!
Elébb miket nem ígért,
Mézzel folyó beszéde!
Hányszor borúlt nyakamba!
Most más ölébe nyugszik,
Másnak mosolyg szemébe,
Mást bájol: én reám tsak
Mellék-tekéntetet vet -
Nem kell nekem személyje,
Többé reá se nézek,
Nem, hogy ha lábaimhoz
Borúl is esdekelve.
Így esküszik Philemon
Vénusra, égre, földre.
Itt hirtelen be-lép az
Hűségtelen Corinna:
S mi lelt Philemon! úgy mond,
S egyyet mosolyg reája,
S tsókot nyer ajakára -

A hív Leányka

1790

Az én szerelmesemnek
Természetét be-szívtam.
Mikor mosolyg, mosolygok:
Midőn enyelg, enyelgek:
Mikor keserg, kesergek:
Midőn örül, örülök:
De ha mikor meg-útál,
S Phyllist borítja tsókkal:
Én tsak magamba sírok.

A meg-haragudt Phyllis

1790

Phyllis haragra gerjedt,
S bosszút kiált fejemre.
Ha Phryne tőlem ollykor
Tsókot nyer homlokára:
Mást bájol ál-szemével.
Ha Phryne mást ölelget,
Ha! mint örül magában.
Egek! ki hidte volna,
Hogy Phylli! még enyém léssz? -

Phyllis haragra gerjedtt.
Ha komolyan tekéntem,
Komoly szemmel tekéntget,
Ha Szépem mást ölelget,
Szókdétsel örömében.
Ha idegen ajakra
Hint néha tsókot ajkam;
Mást bájol szép szemével,
S kerüli társaságom.
Egek, ki hidte volna
Hogy Phyllis még enyém léssz?

Az én szerelmesemnek meg-hívása

1790

A gyenge bor-tövetske
Szil-fánkat ált-ölelte:
A tiszta tsermelyetske
A színes hant virágit
Tsókjával harmatozza:
A játtzi nap-sugárok
Lejtőznek a folyóban:
A lengeteg Zephyrke,
Nyög a szerelmes ágon:
Jer, öltsd kezed kezembe,
S adj tsókot ajakimra!

A vak szerelem

1791

Phryné az égi hónál,
Fejérbb ajakkal igéz
Corinna barna bőrét...
A nyár szeplőji jegyzik.
Piros kis ajkin *a'nak*
A Grátiák mulatnak:
Corinna színe halvány,
S komoly tekintet üli.
Az barna két szeméből
Szerelmeket lövöldöz:
Ez kék apró szemével
Tsak gyenge lángot húnyorg.
Phryné szemet varázol
Nem földi természetével:
Corinna kis szabású,
S nints természetébe kellem.
Az pajkos, és enyelgős:
Ez tsendes, és magános.
Mind ketten érttem égnek:
S engem *Corinna* bádjaszt. -

ELEGYES KÖLTEMÉNYEK

Második könyv

Helois Abelardhoz a klostorból

Itt az Ártatlanság magános lak-helyében,
A néma Békeesség lármátlan kebelében:
Hol mentségét⁸ a szív törvény alá veti,
S a kéntelen Virtust önnként is öleli:
Elmémnek nyúgalmát mi fergeteg zavarja?
Eggy gyenge szűz keblét mi öldöklő gond marja?
Ki gyújtja-újra-fel alélt érzéseimet?...
Amor! hát újjolag meg-loptad szívemet?
Ah! meg-tsalatkozám....még égek....még is áldlak...
O bús!... Ó kedves név! O Abelárd.....imádlak...
Ez írást - hányszor nem hinték rá tsókokat!
Hányszor futottam-bé - ez ismért sorokat

Az első fordítás 1791

Itt az ártatlanság kellő lak-helyében,
Hol nyugszik a Béke örökös tsendében:
Hol a szív mentségét törvény alá veti,
S a kéntelen Virtust önnként is követi:
Elmém nyugodalmát mi szélvész zavarja?
Eggy gyenge szűz keblét mi komor gond marja?
Ki lobbantja rosszul el-altott tüzemet?
Szerelem! hát ismét meg-loptad szívemet?
Ah nem tudtam!... még is égek... még is áldlak...
O kedves... o bús név... Abelárd!... imádlak...
E levelet-szásszor hinték rá tsókokat,
Százszor olvastam-el - ez ismért sorokat.
A síró Helois ajakira szorítja...
Abelárd!...hitemet de jaj! mi tántorítja!
Mit írok!...oh Egek!...tiltott vonásaim
Mossák-el szívemből fel-forró könnyeim...
Bosszú-álló Isten! botsássd-meg tévedésem!
Te tiltod hívemmel közölni szenvedésem:
Kemény hagyásodat Leányod tiszteli:
Jaj! szívem kénszerét...s a toll őt követi.
Te az önként fogoly Virtus kegyetlen zárja!
Hol fojtja büntelen ezt a keservek árja:

⁸ mentség Libertas - Dayka Gábor jegyzete

Hol az ártatlanság el-fedve kellemét
A bú könnyjeiben fereszti kebelét:
Ti rózákkal hintett lelketlen alkotványok!
Kiknek töményezünk szerentsétlen leányok:
Midőn alélt tüzem fel ébred mellyemben,
Ah hogy nem lehetek, mint Ti érzéketlen!...

Helois esdeklő szájára szorítja...
Abelárd!...de hitem jaj mi tántorítja!...
Ki nevét említém! mit írok!... vonásom
Mossa-el szívemből fel-forró sírásom....
Bosszú-álló Isten! engedj-meg vétkemnek!
Te tiltod ne írjak egyetlen eggyemnek:
Kemény hagyásodat Helois fogadja...
Jaj! szívem parantsol... s tollam őt hallgatja.
Te az önként fogoly Virtus setét zárja!

Hol fojtja büntelen ezt a bánat árja:
S az ember, tulajdon tsendének gyilkossa,
Ajakit csak a bú könnyjeivel mossa:
Tí virággal hintett lelketlen márványok!
Tiszteletünk tárgya, hideg maradványok!
Midőn Abelárdhoz vonz a hév szerelem,
Érzéketlenségtek osszátok-meg velem!
Heába mennydörög Teremtőm bús egében:
Győzött a szerelem Helois kebelében:
A szőr-zsák, öldöklés, bőjt, fogadásaim
Nem bírnak, s lángomat nem oltják könnyjeim.
Alig, hogy olvasám kezednek gyász-vonását,
Szerelmed zálogát, húséges szíved mássát:
Alélt indulatom pontban fel-ébrede.
O tsendem gyilkosa! s ó lelkemnek fele!
Amor kardjaidon melly boldogságot nyújta!
Öledből ki-fejtvén melly siralomba sújta!
Ollykor Myrtus borít, és Isteni tsendel
Előmbe le-borúlsz, s Helois fel-emel:
Ollykor csak egyedül képzellek a pusztában
Porral hintett fejjel, s utálatos tsuklyában:
Komor tekintettel, halvány artzúlattal
El-zárva bús cellád setét falaival.

Heába mennydörög Teremtőm egében:
A Természet győzött Helois szívében.
A szőr-zsák, öldöklés, bőjt, esküvéseim
Nem bírvák, s lángomat nem oltják könnyjeim.
Pontban, hogy olvasám szomorú soraid,
Szíved keservének titkos tolmátsait:
Bennem az indulat ismét szárnyra kele.
O tsendes gyilkosa! s o lelkemnek fele!
Amor karjaidon melly ketseket nyújta!
Amor nálad nélkül ah melly búba fújta!

Ollykor myrtus-ággal borítva képzellek
Nyúgodt szívvel esni lábamhoz, s öllelek:
Ollykor csak egyedül a néma pusztában,
Porral hintett fővel, illetlen tsuklyában:
Halál-színbe borúlt éktelen ortzával,
El-zárva bús cellád homályos falával.

Itt-a bal-végezet sokallva boldogságát
El-tépte Amortól kötött szent társaságát -
Abelárd, s Helois magános életben
Itt-gyászol ah! egymást felejtve rejtekben -
Szívében fojtja-el gyúladozó szerelmét
Ezerszer átkozván negédes győzedelmét -
Ah írj inkább Kegyes! kössünk egy új frigyet:
Te Heloisodat sirassd, ő tégedet.
Költsön-panaszaink Eccho majd vissza-hányja:
Eccho a szerelem bús nyomorékit szánja.
Enyhét a könnyekből hogy a szív ne vegye,
Az üldöző sorsnak nints annyi ereje.
S ki tiltja Heloist fakadni vér-könnyekre?
Az égnek van, mondod, csak jussa ilyenekre:
Irgalmatlan mentség! oda van mindenem,
Miólta el-hagyott imádott Kedvesem.

Itt-a bal-végezet sokallva javokat
El-tépte Amortól fűzött szent lántzokat -
Abelárd, és kedvelt Heloizza rejtve
Itt - fogyasztja éltét egymást el-felejtve.
Itt fojtja szívében, lángoló szerelmét,
S átkozza rejtekben kevély győzedelmét.
Ah írj inkább! kössünk egy új szövetséget:
Te sirassd a szegény Heloist, ő Téged.
Költsönös jajjaink Eccho vissza-hányja:
Eccho a szenvedő szeretőket szánja.
Enyhét a sírásban hogy a szív fájdalma
Ne lelje, a sorsnak nints annyi hatalma.
S ki tiltja Heloist fakadni könnyekre?
Az Égnek van, mondod, csak jussa ezekre:
Kegyetlen! mindenem oda van, s nem lelem
Nyúgtomat, miólta nints Abelárd velem.
Értted foly egyedül ázott szememnek nedve:
Siralmonkban telik talám az Égnek kedve?
Írj! a rejtett titok meg-fejtő jelei:
A szív, s az értelem leg-hívebb mássai:
Kellemetes neme e néma mulatásnak
Hol nintsen a szemnek, sem része a hallásnak:
Ah! e szép lelemény egy olly szerelmesé,
Ki foglyát jajgatván olvadt könny-tseppekké.
Az indulat heve a józan ész mint dülja,
Világos színekkel le-festi Amor újja.
Itt a szív szabadon ki-önti panaszit,

Szégyen nélkül nyögi szerelme kínjait.
Szabad szeretetünk ártatlan lánggal ége,
S ah! vétkessé tevé a sors kegyetlensége.
Hogy égő szívedet szívemhez lántzolád,
S barátságot költvén, szerelmedet nyújtád:

Írj! a rejtett titok jellel ki-adása,
A szív, s az értelem e gyönyörű mássa:
E néma múlatás kellemetes neme,
Hol az ember füle nem hall, s nem lát szeme:
Az írás bizonynal olly szerelmes míve,
Kinek fogoly kintsén epedt vérző szíve.
A heves indulat az elmét mint dúlja,
Eleven színekkel festi Amor újja.
Itt a szív szabadon ki-önti titkait,
Szégyen nélkül vallja szerelme kínjait.
Ah! tisztán ver vala szabad lángunk heve.
Az ég fel-indúla rajta: s vétkes leve
Mikor le-lántzolád szívemhez szívedet,
S barátságot költvén nyújtád szerelmedet:
Szív-hódító tüzét éreztem szemeidnek,
S egyszerre hódolék igéző kellemidnek.
Nem földi Gratiák ülték ajakidat;
Mit tennék? meg-adám azonnal magamat.
Kevésbe töltt jutnod kintsednek birtokára:
Önnként meg-hódolék a szerelem szavára.
Te Amort édesnek, nyájásnak festetted,
Varázló kellemi el-fogták szívemet
Ah mi könnyen hatott édes szavad lelkekre!
Igéző ajkidról mint tsepegett nyelvemre!
Meg-ejtél; izlelém szerelmed javait;
Éretted el-hagyám az Ég törvényeit.
Te benned egyesült elmém, bötsöm, reményem,
Te néked áldozék, Te néked gyúlt töményem.
Melletted a világ szívemnek meg-hala;
Te vóltál Istene, Ég, Föld, és Fő java.

Szív-hódító tüzét érzem szemeidnek,
S azonnal hódolék bájos kellemidnek.
Mit tennék? nem földi szépség ülte képed,
Egek magzatjának gyanít vala széped.
Kevésbe töltt jutnod kintsed birtokára:
Szólltál: s kívánságod el-ére tzéljára.
Te Amort bájoló színekkel festetted,
Nyájás, édes, mondád, s vélem el-hitetted.
Ah! ékes szájadból folyt alá szívemre
E szó, s ajkidról tsepegett nyelvemre
Meg-ejtél; izleltem szerelmed ketseit,
Öledbe felejtém az Ég törvényjeit.
Tiszttem, bötsöm, elmém hívemnek szentelém,

Ő néki áldozza szívem, őt tisztelém,
Melletted a világ Heloistnak meg-hólt;
Boldogságom, Ég, Föld, Isten - Abelárd volt.
Említsd, hogy fejedet hajtván híved keblébe
Unszolva édesgetsz az oltár elejébe:
Hát bűn Amor, mondám, mit kívánsz kedvesem?
Ó nem, én őt inkább Virtusnak esmerem.
Polgári járomnak miért vetnök alája?
Rab-lántzot méltatlan miért fűznénk reája?
Bilintset nem visel, nem rab a szerelem:
Békókba lábait mit öltöd kedvesem?
Ő tégye egygyé, nem a hit lelkeinket;
Hymen nem illetné önnként hű szíveinket
Hymen nem egyesít, tsak gyenge lelkeket,
Kiknek hitelenség tulajdonok lehet.
A tiszta szerelem nem tarthat hit-szegéstől;
Természeted tanít, mit félsz a követéstől?
A szerelem legyen fő gondja szívemnek,
A szerelem legyen fő gondja szívednek.

Te tudod, hogy lelked lelkemhez lántzolva,
Hymen oltárához édesgetsz únszolva:
Kedvesem! mit kívánsz? mondám, én nem vélem
Amort bűnnek, én őt Virtusnak itélem.
Minek azt polgári járom alá venni,
S a törvény hagyási által foglyá tenni?
Nem visel bilintset, nem rab a szerelem,
Szabadon, s nyűg nélkül születék ő velem.
Amor tegyen minket, nem a hit egygyé;
Hidd el, hogy Hymen tsak a gyenge lelkeké:
Kiknek hitelenség tulajdonok lehet.
Engem boldoggá tsak Amor ketse tehet
Az igaz szerelem hit-szegést nem gyanít.
Szeress, s kövesd, mire a Természet tanít.
Tanúljuk-meg, egymás kedvét mint keressük;
Szívet szívvel, Amort Amorraal fizessük.
Szálljon-le székiből a földnek dús királyja,
S az árva Heloist kezével meg-kinálja:
S thrónussa felibe emelje kedvesed,
Tsak hogy bérül vele meg-osszam szívemet:
El-hagyja Heloist szemfényvesztő nagyságát,
S karjaidon indul keresni boldogságát.
Thrónust szerelmesed szívedben emele;
Te vagy az ő java, nagysága, tzipere.
Pompás Nevezetek! Szerentse-szüleményi,
Engem nem illettek hívságnak leleményi!
Szerelmesed vagyok; mondj illendőbb nevet:
S azt fogja éretted viselni kegyesed.
Amort, o Abelárd! mi édesnek találom!
Törvény ez egyedül, a többi pusztá álom.

Valjon ki boldogabb, mint egy szerelmes pár,
Mellyben vágyás, ízlés, indulat együtt jár?

Száljon-le székiből a földnek királyja.
S az árva Heloist kezével kínálja:
S emeljen a porból fényes thrónussára,
Tsak hogy szívem legyen szerelmének ára:
El-hagyja kedvesed e kevély nagyságot,
S karjaidon indul lelni boldogságot,
Abelárd! szívedben emelt thrónust híved:
Nagyságom, javaim, tízmem - a Te szíved.
Pompás nevek! kiknek annyok a sors leve;
Félre! nekem elég szerelmesed neve.
Lehet édesbb, lehet méltóbb nevet lelni?
Azzal illess, értted azt fogom viselni.
Abelárd! mi édes a költsón-szerelem!
Törvény ez: a többit tsak álomnak lelem.
Ki boldogabb, hogy sem két szerető kegyes,
Kiben egy az ízlés, az indulat vegyes?
Együtt enyelg, mosolyg, magát együtt mulatja,
Nyelvén egy szó forog, meg-eggyez gondolatja:
S boldog tsenddel nyugván a Béke karjain,
A sors nem vész erőt szelíd örömein.
Meg-nyúgodt kebelét üresség nem zavarja
Érzékenységeit furdáló gond nem marja.
Ki-állott jajjait homályba temeti,
Nem dúlják nyugalma múlt szenvedései.
Tovább terjedhet é a boldogság határa?
Oda törekedünk, s Amor vezérel a'ra.
Az ember fő-java, s egye kintse - szerelem:
Karjaidon függvén illykép folyt életem
Szörnyű nap! gyilkos kéz! irgalmatlan kard éle!
Melly engem végetlen bánatba sújtott véle.
Hát vissza nem verém e rút hohérokot?
Hát ki-nem-menthetém ártatlanságodat?

Egyre hajlik, együtt enyeleg, mosolyog,
Szívén egy gondolat, nyelvén egy szó forog.
Boldog tsenddel nyugszik a vígság ölében.
S neveli vágyásit egymás kebelében:
Meg-nyúgodt szívébe az üresség nem fér;
Nem vét arányt: édes tsalódása - Vezér.
Búja felejtését egy pohárból issza,
S nem fordul-elméje múlt jajjára-vissza
Boldogok valóban! ha ember az lehet;
Azt kívánja minden, s Amor azzá tehet.
Az ember egy kintse, s fő java - szerelem.
Így folyt dolgom, míg még Abelárd élt velem.
Oda minden!...bús nap! Szörnyű kéz! átkozott
Pallos! melly fejemre végetlen jajt hozott.

Hát vissza-nem-verém e tsűf erőszakot?
Hát ki-nem-menttém az ártatlan alakot?
Kétségem, karjaim, bűs könnyeim forrása
Talám...nem...ah, soha nem vólt dűhöknek mássa!
Kegyetlen tigrisek! hagyjátok hívetem!
Én érdemlek halált, fűrjátok e mellyet!
Enyém Amor, s a bűn, s én sírba még nem estem?
Gyilkos pallostokat véremmel még nem festem?
Jaj! mit reménykedem? foly a vér özöne...
Mit? Helois e kint szívére ne vegye?
Mit? véték, hogy lelkem keservit panaszolja?
Reményem....a többit titkos szemérem szólja...
De mi kegyetlenűl tör a sors ellenűnk?
Eggy kínban újabb kint, eggy jajban mást lelűnk.
Abelárd! menj-vissza meg-fordűlű sorsomra,
Hol koszorűt kötvén el-hervadt homlokomra
A tsűggedt szerelem kézen fogván vive
Szent karjaid közzűl az oltál elibe.

Karjaim, kétségem, könnyeim hullása
Talám... nem... dűhöknek soha nem vólt mássa!
Kegyetlen tigrisek! hagyjátok hívetem!
Én érdemlek halált, fűrjátok mellyemet!
Ha bűn Amor, bűnűs én vagyok, én essem
Sírba, vérrel gyilkos pallostok én fessem!
Jaj! nem hajlik szòmra szívek...omlik vére...
Mit? Helois e kint ne vegye szívére?
Mit? véték, hogy lelkem jajját panaszolja?
Örömem...a többit ortzám tüze szólja.
De mi kegyetlenűl bán a Végzés velűnk?
Eggy kínban más kint, eggy jajban máss jajt lelűnk!
Abelárd! menj-vissza meg-fordűlt sorsomra,
Hol koszorűt fűzvén hervadt homlokomra,
Édes kebeledbűl az oltár elébe
Kézen fogva vittél a klastrom öblébe:

Midűn Amor ki-tett tárgyűl a Végezésnek,
Az álnok! nem hallván szavát az esdeklésnek.
S eggy vétkes eskűvés, eggy szomorű eset
El-rablá szívetműl eggyetlen eggyemet.
Alíg hogy bé-fedél a gyásznak fátyolával:
Alíg váltottam-fel ruhámat e tsuklyával:
Alíg rejtetted-el ortzámnak kellemit:
Alíg tsókolhatám szűr-zákom szélelit:
A templom falai reszketve meg-indűltak,
A Nap el-rejtezett, tüzes villámok hűlltak.
Olympus mennydűrgűtt, s réműlve hallgatá,
Hogy bűsűlt kedvesed hitét el-árulá.
Az Ég is kétesnek gondolta gyűzedelmét,
Esmervén Helois hozzád vonzó szerelmét.
Ah méltán szívellé hanyatlott hitemet:

Érette téptem-el szent kötélékimet.

Midőn Amor ki-tett tárgyúl a Végzésnek
Nem hallván szavait a bús esdeklésnek,
S esküvésre bírta meg-némúlt nyelvemet,
Hogy el-fogom-hagyni örökös hívemet
Fekete fátyollal reszkető kezeid
Alíg takarták-el Helois ketseit:
Alíg hogy tsuklyára változék ruhája,
Tsókkal e szőr-zákot alíg értte szája:
A templom falai rengve meg-indúltak,
A Nap éjbe borúlt, a villámok hűlltak;
Olympus meg-rémült, s hallá bámúlással,
Hogy szívem kívüled meg-esküvék mással.
Az ég győzedelmét kétesnek ítélte,
Mert, hogy el-hagynálak, igaznak nem vélte.
Ah! méltán szívellé hanyatlott hitemet:
El-hagytam érette egyetlen eggyemet.
Ah jövel! ez legyen sok kínjaimnak ára:
Ezentúl ne nyomjon távúl létednek kára.
Tekénts szerelmesed bús esdekléseit;
Lehet még izlelnünk az élet javait.
Játtzodozó szemünk egymásra húnyorgása,
Szívünk érzései...ah! nints tüzemnek mássa.
Hagyd nyomjam dobogó mellyedre szívemet!
S forró ajakidon keressem lelkemet!
Édes képzeletek! Szerentsém pillantatja!
Melly Abelárdomat adja.
Fonj karjaid közzé! boríts-el könnyekkel!
Tsalódunk? tárgyunkat tsalódva érzük-el.
Titkos játékait nem kérem Cytherének:
De tsókjaik eránt mások nem végezének.
Nem - ne hidd Abelárd! más kívánságokat,
Más lángot nevelünk, azokra nyiss utat.

Ah jövel! e légyen sok kínjaim ára:
Ne nyomjon ezentúl távúl léted kára.
Halld végkép esdeklő kedvesed szavait!
Lehet még izlelnünk az élet javait.
Szemünk együtt játtzik, szívünk együtt dobog,
Még égek...még lángom dühös lánggal lobog.
Hagyd nyomjam pihegő mellyedre szívemet!
Hagy lehelljem forró szájadba lelkemet!
Mi édes pillantat! mi boldog képzelet!
Melly egybe forralja lelkem újra veled.
Fonj öledbe, szoríts szívedre!...tsalódunk?
Tsalódva érzük-el, amire vágyódunk.
Cytherének titkos játékait nem kérem;
Boríts-el tsókokkal: és tzélom el-érem.
Nem...ne hidd Abelárd! más kívánságokra

Gerjed ihlett szívem, nyiss útat azokra.
Ah jövel! és vezess az oltár elejébe,
Nyugtasd-meg Heloist e bánat lak-helyébe!
Taníts-meg ügyemet viselni tsendesen,
S a mennyeiekért fel-adni szíveden.
Gondold, szükségem van egy olly út-mútatóra,
Ki gyáva sergemet vezérelhesse jóra.
Ints! és intésidet törvény gyanánt veszi,
Kegyes hagyásodat tisztének esmeri.
Nyomdokidonn indul Virtusra gyenge szíve.
E sanyarú fogház a Te kezédnek míve;
S ha falaink közt fog személyed lak-helyet,
Pusztánkban leljük-fel az Édomi kertet;
Hol a Virtus vevé egygyűgyűn szép lakását:
Kül-fényre nem szorúlt: hol lelheted-fel mássát?
Nem árvák kintseinn emelték falait;
Sem a vakon-buzgók aranyján ékeit.

Jer! vezessd Heloist az oltár elébe,
Jer! taníts-meg nyögni a Végzés törébe;
S a mennyei jókkal szíved fel-váltani,
Ha lángomat ezek el-tudják-óltani.
Gondold, hogy szüksége van út-mutatóra
E gyáva seregnek, ki vezesse jóra.
Ints! s tartalék nélkül intésid fogadja;
Hajlandó: parantsolj: és magát meg-adja.
Nyomdokidon indul a virtusra szíve.
E falak, e gyászos fog-ház kezéd mive;
S ha kedves személyed fog lak-helyet nálunk,
Bús pusztánkban kies Édenre találunk;
Hol a Virtus vette egygyűgyű lakását
Pompa, s kül-fény nélkül; hol leled-fel mássát?
Nem az árvák kárán gyült kintseken épült,
Nem a vak-buzgóság adományin szépült.
Virtussal kérkedik, mi nagy kints ez magában?
Itt az örök homály világtalan honjában:
Itt, hol a vak tornyok setét árnyékiban
A szem nem részesül a gyönyörű napban:
Te úzted honnunkból a gyászos éj homályját;
Így fut a déli nap a vidám égen pályát.
Tündöklő Virtusid szolgáltak nap helyett.
De jaj! hogy Abelárd el-hagyta földemet:
Sűrű éj vontá-bé nehézkes fellegetével,
S komor kedvet hintett gyászt hordozó ködével
Téged kiáltanak bús sergem jajjai,
Éretted hullanak érzékeny könnyei.
Kedves! ha nem hajlassz szerelmesed szavára,
Ah! indulj leg-alább bús társaim jajjára.
Ó álnok szeretet! hová tévelyedek!
Hát Amoron kívül más Virtust esmerek?

A kegyesség lakja, ez kintse magában.
Itt a néma falak örök árnyékában:
Itt hol a szem a vak tornyok setét gátja
Miatt az újító Nap fényét sem látja:
Te úzted előttünk éjjelünk homályját,
Mint mikor a szép nap fut az égen pályát;
Ditsóséged fényje nap helyett szolgálja.
De jaj! mihelyt tőlünk Abelárd meg-vála:
A bús éj vonta-bé gyászos fellegével,
S komor kedvet hintett szomorú ködével.
Abelárdot kiált, Abelárdot várja
Minden, Abelárdért foly könnyeink árja.
 Helois társai panaszinál fogva
Jer! szép karjaink közzé, kér zokogva.
Ó álnok szeretet neme! hová térek?
Hát Amoron kívül más Virtust ismérek?
Kedves! ne hallgass mást, ne indulj más szavára:
Én hívlak, jer! tekénts szívemnek fájdalmára.
Te vezérem, te Atyám, Barátom, Jegyesem
Abelárd! egyedül imádott Kedvesem:
Testvéred, jegyesed, Leányod, és barátod
Boldogtalan! lelked-felében ah nem látod? -
 Kár már a zöld erdő, s hús árnyékú fenyvek,
Mellyeknek teteji fellegbe süllyednek:
A híves patakok tsergedező folyása,
A munkás méhetskék álom-hozó dongása:
A nyugati szellő balzam lehellete,
Mohos barlang körül a tsendnek ligete:
A szép Természetnek mosolygó kedvessége
Nem óltja kínomat, távúl siralmim vége,
Emésztő únalom lepi környékemet,
El-hagyta az Öröm gyászos mezeimet.

Mást ne hallgass! másnak ne hajolj szavára!
Én hívlak, jer! Tekénts szívem fájdalmára.
Te Atyám, Testvérem, Barátom, Jegyesem,
Abelárd! egyedül imádott Kedvesem!
Testvéred, leányod, jegyesed, barátod
Értted érző lelked-felében nem látod? -
 Már már erdeinknek árnyékos fenyvei,
Mellyeknek az égig nyúlnak zöld teteji:
A híves patakok tseregő folyása,
A munkás méhetskék el-altó dongása;
A nyugati szellő balzam-lehellete,
Mohos barlang körül a tsendnek ligete;
A kies Természet mosolygó szépsége
Nem tágítja búmat, távúl kínom vége.
A terhes únalom, a rossz-kedv leányja,
Szív-szaggató törét minden felé hányja.

Itt hervad egy zöld ág, ott a nehéz-kedv gyomja,
Az illatos virág nyílt kebelét el-nyomja.
Eccho el-hallgatott, a lágy Zephyr nem leng.
A búsult fülmile tsak epedő jajt zeng
Itt e kínos fogság boldogtalan helyében,
Itt sírom-éltem-el a végezés törében.
Még Amor az alatt élesztvén tüzetet,
Hozzad édesgeti érzékenységimet.
A Virtus egyedül rabságomnak munkája,
S o hányszor átkozá már Heloisod szája!
Eredj már, és nyomd-el érzékenységidet!
Ah! e súlyos tereh haladja szívedet -
Míg még fel-tamadánd elmémnek nyúgodalma,
S erőt vész tüzemenn a józan ész hatalma:
Hányszor kell még addja remélni, vérzeni,
Szeretni, lángomat szívemben fojtani:

Itt hervad egy zöld ág a nehéz-kedv gyomja
Ott egy virág nyíló kebelét el-nyomja.
A Vissz-hang meg-némúlt, Zephyr nem lengedez,
A búsult fülmile tsak jaj-szót zengedez -
Itt e kínos fogság sanyarú helyében,
Itt sírom-el éltem szívem keservében.
Az alatt, hogy lelke Amor mérges íjja
E szörnyű falak közt bontatlanúl víjja.
Virtusom egyedül rabságom munkája,
S ó hányszor átkozá már Helois szája!
Eredj már, és nyomd-el dühös szerelmedet!
Ah, e súlyos teher haladja szívedet -
Míg még helyre hozom lelki nyugalmomat,
Míg még az okosság el-fojtja lángomat:
Hányszor kell még addig szeretni, meg-bánni,
Érezni, remélni, tsüggedni, kívánni:
Javallni, s újjolag meg-vetni, meg-tsalódn!
Azonban egyedül kedvesemért aggódn -
O szörnyű végezés! o sanyarú rabság.
Ah! el-nem-jő többé az el-húnyt boldogság -
Hitlen! vagy mit mondjak? Te az Úrnak jegyesse
Te égj másért, Te légy egy idegen kedvesse?
Nagy Isten! könyörülj el-tsüggedt lányodon!
Nézd búmat, s végy erőt hatalmas lángomon!
Te hoztad semmiből nap-fényre a világot
Egy szóval - a szükség már ma feljebbre hágott:
Nem kérem, hogy teremts többet kell ma tenned:
Térítsd-meg nyugtomat, s tépd-el szerelmemet. -
Nagy Isten! bízzam-é? leg-kedvesbb ellenségem,
Kire fegyvert kiált el-árult békességem.
Azonban rettegem védő hatalmadat:
Ha tehetős szavad fel-múlja lángomat.

Javallni, meg-vetni, el-száni, tsalódni!
Azonban egyedül éretted aggódni -
O szörnyű végezés! ó kegyetlen járom!
Hol vagyok? Örömem hajnalát mit várom?
Hitlen! vagy mit mondjak? Te az Úr Jegyesse
Te égi másért? te légy Abelárd kedvesse?
Nagy Isten! könyörülj habozó szívemen!
Nézd búmat, s végy erőt hatalmas tüzemen!
Te hoztad semmiből e roppant világot
Nem-fényre - a szükség már ma feljebb hágott:
Nem kérem, hogy teremts, többet kell ma tenned:
Szerelmem óltani szívem kell el-venned -
Lehet-e nagy Isten! Kedves ellenségem,
Kire fegyvert kiált siralmom, kétségem.
Azonban két pártos érzés közt oltalmad
Rettegem, ha szívem fel-múlja hatalmad.
Ártatlan társai magános életemnek!
S nem, mint én, rabjai a tiltott szerelemnek:
Ah! a Ti szívetek tsak egyg fő-jót ismér,
Mellyet nyújt a vallás, melly szívemhez nem fér;
S a Virtus karjainn a klastrom bús öblében,
Cupidónak, mint én, nem nyögtetek törében;
S miólta meg-fagylalt az Ég szeretete,
Halandóhoz nem vert szerelmetek heve.
Meg-nyügodt szívetek nappal nem érez másért:
Éjjel nem éri bú egyg édes pillantásért.
Nem dülja háború belső tsendeteket;
O jaj! hogy Helois részt benne nem vehet!
Helois esdeklik Phoebus támadatával:
Esdeklik Helois Phoebus le-áldoztával.
Éjjel körülöttem lebeg szerelmesem,
Reggel fel-érezvén árnyékát ölelem.

Ti magános éltem ártatlan társai!
A klastromi Virtus szerentsés rabjai!
Kiknek nyugodt szívek tsak egyg Virtust ismér,
Mellyet nyújt a Vallás, melly szívemhez nem fér.
S a tompa buzgóság hideg kebelébe
Lankadva, nem esett Cupidó törébe:
S miólta az Égnek szerelme fagylalta:
Ingerét, idegen láng el-nem-foglalta:
Boldogok! mert másért nem érez szívetek,
Nappal nem ér bánat, tsenddel foly éjjetek;
Nem bontja folyását az indulat zajja:
Boldogságtok e szív ó hányszor sokallja!
Helois gyuladoz Hajnal hasadtával,
Gyuladoz Helois Phoebus le-nyugtával.
Nappali tüzetem nem óltja éjjelem:
Reggel szerelmesem árnyékát ölelem.
El-altó mákjait Morpheus alig hintette,

Hogy rabjának lengvén a szerelem felette:
Fel-hozza éltémnek szerentsésbb éjjelit,
Hol költsön ízlelők szerelmünk ketseit:
Abélárd közelít el-bádjadt esdekléssel,
Látom...hallom szavát... tele nagy érzéssel.
Öröm-források nyílnak-meg szívemben,
Szent ölelésim közt el-ájul keblemben....
Hányszor ragadnak-el tündéres érzésim!
De meddig játtzanak múlandó képzelésim?
Az ész fel-érezett: a kedves kép el-tűnt;
A bús hajnal hasad: s tsalódásom meg-szűnt.
Nem - Te ez elme-zajt ezentúl nem isméred.
Tiltott lánggal többé nem gerjed fagylalt véred.
E bús tsapási közt a szomorú sorsnak
Ah! látom éltedben képét haláloznak.

Álom alig hinté el-altó mákjait,
Hogy Amor felettem lengetve szárnyait
Fel-hozza éltémnek bódogabb éjjelit,
Hol költsön ízlelők szerelmünk ketseit.
Abelárd közelít ügyelgő lépéssel,
Látom, hallom... tele névtelen érzéssel.
Az öröm forrása meg-nyílik szívembe,
Ölelem...ájulva omlik kebelembe...
Hányszor ragadnak-el a tündér érzések!
De meddig játtzanak e múló képzések?
Az elme fel-érez: képeim el-tűnnek;
Hajnal hasad: édes tsalódásim szűnnek.
Nem - Te ez elme-zajt többé nem isméred,
Nem gerjedez tiltott lángra hideg véred
E bús állapotban, mellybe sorsod lépe,
Élted lassú álom, és halálo képe.
El-lankadt vérednek bádjadozó mozgása,
Mint a tsendes tavak kellemetes folyása.
Szíved vissza-veri Cupidó íveit;
Gyülölik a Napot nehéz szem-héjjaid.
Ah mint lángol vala! ah már szemed forgása,
Mint a kelő hajnal mérséklett húnorgása.
Jer kedves Abélárd! vessd-el félelmedet!
Nem vétkes szerelem lobbantja tüzetet.
Te, ki nem úzheted játékit Cytherének,
Te félnéd íjjait Cythere gyermekének?
Szemed tám Heloist még szépnek képzele?
Mint a por-test körül a gyász szövétneki
Nem lobbantnak tüzet lelketlen tetemében:
Tompúl Amor nyila szívednek ingerében.
Fagylalt szíved többé érttem nem háborog;
Te Amort nem tudod, s az én lángom lobog!

Lankadt ereidben hűlt véred forgása,

Mint a tsendes tavak kellemes mozgása.
Fagylalt szíved úzi Cupido nyíleit;
Gyülölik a napot nehéz szem-héjjaid.
Néha tüzet lángolt, már szemed járása,
Mint a kelő hajnal gyenge húnnyorgása.
Jer kedves Abelárd! vetkezd-le félelmed!
Barátságot kérek, nem vétkes szerelmet:
Te, ki Cytherea titkos játékait
El-hagytad, Te félnéd szerelmem íjjait?
Szemed tám Heloist még szépnek találja?
Mint a holt test körül a gyász bús fáklyája
A nélkül, hogy tűzre lobbantsa hamvait:
Szerelme szíveden nem úzi jussait.
Szíved tiltott lánggal többé nem gyúladoz;
Te értte nem éghetsz, s ő értted bádjadosz!
Ó mennyei erő! ó kegyelem hatalma!
Eggy pertz - és szívémen meg-léve diadalma.
Reszkess! az Isten szöll érzékenységimnek....
Ah óld-meg kötelét el-rablott szívemnek!
Jer! értted bádjadosz, jer! értted ég szerelmed:
Karjaimon függvén nem kétes győzedelmed.
Úgy van; jer! végy erőt a Mindentehtetón!
Jer! s győzedelmet nyersz a mennyei erőn...
Ah ne jöjj Abelárd! ne bontsd magánosságom!
Engedj az Istennek, s kerüld-el társaságom!
Válasszuk lak-helyül az ég két sarkait!
Közös gátúl vetvén a tenger vizeit:
Még a Mindenható szívem dühét meg-víjja,
Azonn egy levegőt szájam veled ne szíjja!
Ne lássák szemeim siralmas nyomdokid!
Jaj! mind újjítaná lelkem keserveit....

De ó titkos erő tsuda bé-folyása!
Melly dühös lángomnak szívémben sírt ása.
Reszkess! az Isten szöll meg-nyúgodt lelkemnek...
Ah óld-meg kötelét el-rablott szívemnek!
Jer! értted bádjadosz, értted ég szerelmed!
Karjaimon függvén biztos győzedelmed.
Úgy vagyon: jer! hartzolj a Mindenhatóval!
Ne engedj prédául! s meg-győződ egy szóval...
Nem - ne jöjj Abelárd! kerüld szerelmesed!
Engedd az Istennek haldokló kedvesed!
Vessd gátúl közinkbe a tenger méllységét!
El-rekesztve lakjuk a világ két végét!
Még a Mindenható szívemet meg-víjja.
Azon egy levegőt szám veled ne szíjja!
Ne lássák szemeim szomorú nyomaid!
Jaj! mind újjítaná fájdalmim okait.
Könnyű a Virtusból vétekbe tántorogni:
Nehéz a Virtussal kezet viszontag fogni.

Ah ne jöjj Abelárd! engedj az Istennek!
Tépd-el értz lántzait tiltott szerelmemnek!
Amor kellemei! ti forró ölelések!
Te néma múlatás! Ti édes érzések!
El-hagylak - s híveimtől meg-válva rejtekben
Töltöm napjaimat magános életben.
Te munkás kegyelem! Te böltsességnek Attya!
S Te sanyarú Virtus! te az Egek magzatja!
Te édesgetsz vala örök jutalmokkal:
Ah add-meg béremet, s ne késs halálommal!
El-mégyek Abelárd! jer, óltsd-el nyavalyámat!
Jer, fogd-bé szememet, s nyissd-fel setét kriptámat!

Bűnre a Virtustól rövid ösvény vezet:
A Virtussal fogni nehéz újra kezét.
Ah ne jöjj Abelárd! más bírja lelkemet;
Tépd-el kötelékim, s add vissza szívemet!...
Szerelem játéki! néma enyelgések!
Boldog ölekezés! névtelen érzések!
El-hagylak örökre - s szívem el-tökéli,
Hogy napjait, hívem! nálad nélkül éli.
Te munkás kegyelem! Te örök böltsesség!
Te az Ég nagyságos szülöttje, Kegyesség!
Ki nékem végetlen jutalmat ígére:
Engedd, ne haladjon szenvedésim bére!...
Meg-halok ...Abelárd! jer, fogd-bé szememet,
Halállal óltom-el nyavalyás tüzeimet.
Jer! s pályám el-telvén, s el-húnyván bús szemem,
Fogják-fel ajakid végső lehelletem!
S le-tépvén a halál ortzádnak ékességét -
Ah ez sietteté szerelmesednek végét! -
Midőn a terhes bú el-főjtja éltedet:
Hagyd, fogjon-bé együtt egy gyászos bólt veled!
A kised Amorok rójják-fel esetünket;
S az útas könnyezvén bús emlékezetünket:
Sóhajtva mondja majd: példátlan szeretők!
Sírjunk hamvaikonn, s ne égjünk úgy, mint ők!

Leg-alább, ha üt majd Helois órája,
Hagyd, nyomja vég-tsókját ajakidra szája!
S le-tépvén a halál hódító ketseid,
Ketsek! ti szültétek Helois könnyeit! -
Mikor a bú élted világát el-óltja:
Hagy, fogjon-bé velem egy sír gyászos bóltja!
A kised Amorok rójják-fel esetünk;
S az útas könnyezve bús emlékezetünk:
Sóhajtva mondja majd: nyomorúlt szeretők!
Sírjunk hamvaikon, s ne szeressünk, mint ők!

Abelard Heloishoz

Komor tolmátszai⁹ a klastromi szentségnek!
Bús ellenségei a vidám kedvességnek!
Mi haszna győztetek gyarló értelemben,
Ha égek, ha erőt nem vészték tüzemen?
A Vallás nem de nem fő boldogságra mutat?
Ah! Heloisom nyit csak nékem a'ra út.
Hagyd lássák szemeim siralmas rendeit...
Hűsége zálogát, szerelme titkait...
Egek! nyugalmodat minden vonása dúlja,
S ez új ostrom neme a hajdanit fel-múlja...
De új veszélyt hoznod fejemre mért kellett?
Köztem s az Ég között haboznod hogy lehet?
Hát idegen tüzhöz nevelsz? s az Ég dühében,
Thrónust emelt az Ég hívemnek kebelében?

Ti az ál-kegyesség komoly mesterei!
A vidám kedvesség bús ellenségei!
Félre! bámúlásra vonjátok lelketem:
De jaj! nem tudjátok meg-adni tsendemet.
Tí bús Igazságok! boldogságra mutat
A Vallás, és a'ra Helois nyit út.
Hagyd lássák szemeim gyászos vonásait,
Hűsége zálogát, szerelme titkait...
Egek! minden sora zavarja nyugtomat,
Lelketem meg-rázza, s lobbantja lángomat...
De! mért kellett új jajt bús fejemre hoznod?
Az Ég s Abelárd közt hogy lehet haboznod?
Hát idegen lángra gyúladtál? s mérgében
Az Ég emelt thrónust Helois szívében?
Méltatlan bánatod zavarja tsendedet?
S indulatod hevét haladja szégyened?
Mit? szégyen vonna gyászt lelkednek nyugalmaára?
O el-enyészik ő a szerelem szavára!
Te, ki a bűnnek csak nevét is retteded,
Te állítsd véteknek szabad szerelmedet?
Az Ég törvényeit nem ember-vérrel írja,
Nem tiltja, szívedet hogy véle más ne bírja.
E szép ösztönt beléd nem de nem ő oltá?
S ártatlan tüzedet véteknek tartaná?
Kérdezd önn-szívedet: s a bús kétség el-tűnik;
Ha bűn a szerelem, már a Virtus meg-szűnik.
El-bomlik a világ roppant épülete
Mihelyt a szeretet nem léssen ingere.

⁹ „Könyveit érti, mellyeknek épen olvasásában foglalatoskodik vala, hogy Helois levelét vette.” -
Dayka jegyzete)

Azon mulatozás, azon szent ölelések,
Azonn öröm-könnyek, s azon nagy érzések:
A véges állatnak egy fő tisztét teszik,
S ama végetlen Jót édesen érdeklik.

Bánatos szemérmed dúlja nyugalmodat?
S a szégyen-érzése haladja lángodat?
Mit? a szégyen vonna lelked nyúgalmára
Gyász-ködöt? el-tűnik az Amor szavára.
Istened, törvényjét bátor vérrel írja,
Nem tiltja, hogy szíved véle más ne bírja.
Ő a gyönyörűség, ő az öröm Attya
Ki hidje, hogy Amort véteknél tarthatja?
Tsak szívedet kérdezd, s kétséged el-tűnik;
Ha bűn a szerelem, a Virtus meg-szűnik
Fussd-bé szemeiddel a nagy Természetet:
Egy inger nógatja jóra - a szeretet.
Azon gyönyörűség, azon nagy érzések,
Azon örömkönnyek, azon ölelések:
A véges teremtés leg-főbb áldozatja,
S a végtelen szívet kellemesen hatja.
Ne hidd az ellen-részt! vetkezzd-le babonádod!
Elég, ha én benned, te bennem őt imádod.
Úgy van; o lelkemnek boldogtalan fele!
Még égek, még lobog dühös lángom heve.
Azon gyanított bűn, melly tsüggedt kebled marja,
Táplálja tüzemet, s nyugalmodat zavarja
Bár félig a halál le-tépte kellemem:
Szerelmet lángolnak bé-süllyedt szemeim;
Bár boldogságomat végzésem fel-forgatta:
Dühös szeretetem tüzét el-nem olthatta.
Nem zár-ki szívemből a szentek szente is;
Ez ellened mind tsak erőtelen pais.
Heába száll alá szerelmesed szavára
A Mindenttehető az Égből az oltárra:
El-ázott szemeim Heloist képzelik,
Fel-szentelt kezeim Heloist emelik!
Töményem néked gyúl, tiéid sóhajtásim,
Téged kiáltana el-fojtott jajgatásim.

Helios! vetkezzd-le babonás hitedet!
Én benned, Te bennem imádd Istenedet.
Úgy vagy; o lelkem boldogtalan fele!
Égek, s kínjaim közt véled szívem tele.
Azon színlett vétek, melly kebledet marja,
Neveli lángomat, és tsendemet zavarja
Le-tépte a halál félig kellememet:
S Amor lángoltatja még most is szememet
Boldogságom a bús végzés fel-forgatta,
S dühös szerelmemnek tüzét nem olthatta.

Te lebegsz előttem, s a szentek szentében
Helois parantsol Abelárd szívében.
A Mindenttehető kedvesed szavára
Híjába száll alá Mennyből az oltárra:
Heloist képzelik el-ázott szemeim.
Heloist emelik fel-szentelt kezeim.
Néked gyúl töményem, tiéd sóhajtásom -
Te hozzád intézem néma jajgatásom;
S majd a némúlt község ha szent tűznek buzdúl:
Hozzád sír Abelárd, s előtted le-borúl -
O értz bilintsei boldogtalan tüzemnek!
Némúl az Ég hallván szavát a szerelemnek.
Te, ki rám egyedül mérted végzésimet,
Tekíntsd kínjaimat, s botsásd-meg vétkemet!
Tám áldja nevedet Plutó setét országa?
Dühöm természeti határin által-hága;
Az indulat hartzol bontatlanúl velem;
Ah! nem élet - lassu halál bús lételem...
Óh szánj-meg! és intézd rám haragodnak ívét!...
Vagy Istenként bosszúld saját kezédnek mívét:
Te szólltál, és ezer roppant világokat
Hozott-ki semmiből mindenható szavad:
Hajtsd hozzám füledet! nem vágyok új tsudára,
Add-meg kérésemet! nézz szívem fájdalmára!
Térítsd-meg nyugtomat, tépd-el kötelimet!
S tenéked szentelem magános éltemet...

S mikor némúl a nép szent tűznek buzdúlva,
Hozzád sírok, téged áldlak le-borúlva...
Bonthatatlan lántzok! hatalmas szerelem!
Az Ég hallgat, szóllván az Indulat velem.
Te, ki reám mérted gyászos végzésemet,
Tekéntsd kínjaimat, s botsásd-meg vétkemet!
Tám áldja nevedet a hóltak országa?
Dühöm a Természet határain túl hága:
Bontatlanúl hartzol az indulat velem;
Ah! nem élet - lassú halál bús lételem.
O szánj-meg, és intézd rám haragod ívét!...
Vagy Istenként bosszúld kezéd gyarló mívét;
Te szólltál, s a világ roppant épülete
A bús semmiségnek örök véget vete.
Add-meg, amit kérek! nézzd szívem fájdalmát!
Nem múlja kérésem az Egek hatalmát:
Add-vissza mentségem, tépd-el bilintsemet:
S Te néked szentelem magános éltemet...
Mít szóllok? ah inkább szerelmem új hevébe
Ájúlva omlok majd a síró szép ölébe...
A vérengző halál jobb, tépjen semmivé,
Hogy sem mint szívemet tehessd hitetlenné...
Így telnek napjai siralmas éltetemnek!

A sors karjaiból ki-fejtvén kegyesemnek.
Rejtekből húrtzolom magános éltetemet,
S csak szívemben fojtom titkos keservimet.
Miként ha tűz lobban a földnek bús gyomrában
Rekedt dörgésekkel ropog setét honnjában,
Még végre, el-fojtván tulajdon lángjai,
Annyának méhében koporsóját leli.
Óh szép! akár hová térek tekintetemmel
Új jajt, új bánatot fedek-fel bús szememmel.
Enyhét a'ban lelem bal-végezésimnek,
Hogy kormányját fogom gyászos lak-hellyünknek.

Helois! ah inkább új lángom hevébe
Ájulva borúlok lábaid elébe...
A kegyetlen halál jobb, semmivé tegyen,
Hogy sem mint újra szült szívem másé legyen...
Helois! így folynak névtelen kínjaim
Között nálad nélkül szomorú napjaim.
Egyedül, el-rejtve húzom bús éltetemet,
S csak szívemben fojtom titkos keservimet.
Mint mikor tűz lobban a föld mély gyomrában,
Meg-rekedt dörgéssel ropog bús honnjában,
Még végre tulajdon lángjának prédául
Lágy, meleg párával fel-gőzölög, s el-múl.
Akár merre térnek bánatos szemeim,
Úgy láttzik, újúlnak halálos sebeim.
Siralmas végzésem enyhét a'ban lelem,
Hogy gyászos lak-helyünk kormányját viselem.
Ártatlan sergemet fogom kemény igába,
S édes vétkeimért jármot vetek nyakába.
Méltatlan társaim rab-lántz alatt nyögnek:
Enyém Amor, s a bűn, s ők vélem szenvednek.
Halvány ajakikon a bánat mély vonása
Meg-búsult szívemben új örömek forrása.
Tekéntve társaim boldogtalan sergét
S ah! csak így oszlatom bűm gyászos felleget.
De ah! hová hová ragad békétlenségem?
Ki hidje, hogy eddig terjed kegyetlenségem?
Tanúm a szerelem! ha tehetős volnék:
Fel-törném hitemet, s ajakidon függnék.
S hol vétkeim? s szívemenn e rab-lántzok mit vésznek?
Ah! egy szájamra forrt tsókoddal fel-nem téznek?
Hogy karjaid között a végzés ki-fejtett,
A klastrom nyújthatott csak menedék-helyet.

Foglyaim kegyetlen járom alá vetem,
S édes vétkeimet ő benne büntetem:
A klastromi Virtus rab-szíjjára fűzöm,
S bűnömért bosszúmat társaimon űzöm.
Hervadt artzajikon a bű mély vonása

Meg-búsult szívemben új öröm forrása.
Tekintvén illy társak nyomorúlt seregét,
S ah! tsak így oszlatom búm gyászos fellejét.
Helois! mire vitt siralmas kétségem!
Ki hidte, hogy eddig terjed dühösségem?
Tanúm a szerelem! ha tehetős volnék,
Rab-lántzot, meg-válva tőled, nem hurtzolnék.
S hol vétkem? s e békók szívemen mit vésznek?
Ah! eggy szájamra forrt tsókkal fel-nem-tésznek.
De, hogy bírtokodból a Sors ki-forgatott,
Menedék-helyt az Ég egyedül adhatott.
Karjaimon könnyed, vesztetnek vádja húllna,
És a kegyetlen Sors jobb végre nem fordúlna.
Talám, úgy képzelém, távúl a Kedvestől
Könnyen meg-feledél bús veszteségemről;
Nem terjedt annyira a Tehetős hatalma:
El-rablá szívemet, s meg-nem-jött nyúgodalma.

Mosolygó kellemi a szép Természetnek
Tsak számát nevelik sok szenvedésimnek.
A leg-szebb tárgyak is tsak kedvem komorítják;
S vonzó ketseiket gyász-felleggel borítják.
A nap, kit meg-elöz forrása könnyemnek,
Nem éri, el-nyugván, végét keservimnek.
A pázintos mező, a friss liget homályja,
A völgyek gyöngyei, a hús folyam kristályja,
A ki-derült napnak vidám tekintete:
Új öldöklő gondok, s új könnyek kút-feje.

Karjaimon könnyed, károm vádja, húllna,
De gyilkos végzésem jobbra nem fordúlna:
Karjaidból önnként lépvén e fogságba
Talám, úgy reménylém, lépek bátorságba.
Annyira nem terjedt az Egek hatalma;
Szívem el-rabolták, de hol nyúgodalma?

Az újult Természet vonzó kiessége
Előttem eggy puszta borzasztó térsége.
A leg-szebb tárgyakon tsak kedvem komorúl,
S a szépség körültem gyász-fellebbe borúl,
A nap, kit meg-elöz könyjeim hullása,
Nem száll-le, hogy szemem el-ázva ne lássa.
A mosolygó térség, a liget homályja,
Az illatos pázint, a folyam kristályja:
A ki-derült Egek vidám ragyogása:
Új kínok kút-feje, új könnyek forrása.
Gyakran mohos barlang kietlen üregében
Síránkozom titkonn a gyásznak éjjelében.
Útálva hurtzolom gyilkos rab-lántzaim;
Irtóznak a naptól el-ázott szemeim.
El-rejtve, s egyedül téged nyög árva szívem,
S jaj-szómra, úgy tettszik, jajjal felelget hívem.

A szomorú Eccho, fájlalva vesztemet,
Sírván emlegeti hosszú keservimet;
S a kő-szírt oldalán hangjával játzodozva
Heloist, Heloist jajgatja riadozva.
A nap le-nyúgodott, az éj már lepett:
Amor vígyáz, lelkem Heloisért eped.
És olykor függeni képzellek ajakimról,
S vígann emlékezem ki-állott jajjaimról,
Az el-múlt éjjel is, hogy Álom meg-hozott,
El-bádjadt kedvesed karjaidon nyugodt.

Gyakran ijedelmes barlangok ürege
Rejtekem; ott titkol az éj bús fellege.
Útálattal nézem e kínos fogságot,
Kerülik szemeim a szép nap-világot.
Heloist kiáltok, s búslakodó szívem
Jajjára, úgy láttszik, jajjal felel hívem.
A bánatos Eccho fájlalva könnyeim
Sírva mondja-vissza hosszú keserveim;
S fülem bús hangjával szünetlen szaggatva,
Heloist, Heloist riadoz jajgatva...
A nap le-nyúgodott, az éj már meg-lepett:
Amor vígyáz, lelkem Heloisért eped.
S olykor bírtokomban képzelem kintsemet,
S vígadok, s felejttem kínos végzésemet.
Az éjjel is, Álom el-hintve mákjait
Karjaimba ölté ölelő karjait.
Itt el-ragadtatván le-omlok kebeledbe,
S Te életet lehelsz újuló kedvesedbe...
Édes tsalatkozás!... kedv-le-verő nap-fény!
El-tűnnek álmain: s el-fojt a bú-örvény;
Átkot kiált nyelvem varázló kellemednek,
Ez törle könnyeit, s ez ontja kedvesednek.
De mit emlegetem gyilkos végzésemet?
Mit vérzem hasztalan új sebbel szívedet?

Menj-vissza életünknek leg-szebb pillanatjára:
Midőn meg-hódoltál a szerelem szavára.
A vidám Est-hajnal tsillámló fény hintett,
Lágy szellő mulatá a tsendes ligetet.
Kezembe füztelek gyengéded öleléssel,
Követted a Vezért, bádjadt nyögdétseléssel.
Lángoltak szemeim s az édes könny-tseppek
Igéző ajkidról keblembé görgöttek.

Rá borúlék-édes ájulásba esett
Lelkem tsókra hevült ajakin repesett...
Ó édes tsalódás! ó nap gyilkos fényje!
El-üzöd az álmat, s el-fojt búm örvényje;
Átkozom hódító szépséged ketseit;
Ők törlek - s ők ontják Abelárd könnyeit...

De mit festem én itt fekete színekkel
Búmat? mit szaggatom szíved új sebekkel?
Említsd inkább azon bóldog pillantatot,...
Hol Amor szerelmem tzeljára juttatott.
A derült Est-hajnal tsillámló fényjében
Nyugati szél játtzott ligetünk tsendében.
Reszketve intézték lassú lépésedet
Kezeim, sóhajtás emelte mellyedet.
Szerelmet lángoltak kedvesed szemei,
Kebledbe görgöttek örömed könnyei.
Ölembe zártalak, s egy névtelen szemérem,
Artzádra le-festé, hogy bóldog tzelom érem.
Ó édes érezés! ó bóldog éjszaka!
Meg-ejtett szívedben Abelárd gyöz vala.
Héjába vádola ártatlan rebegésed,
Amor meg-siketült, s nem hallá esdeklésed.
Majd költsön ízlelvén szerelmünk javait,
Értted meg-tapodám az Ég törvényjeit...
Kedves! ha szívedet szívemre zárolhatnád,
Múlt bóldogságomat talám még fel-hozhatnád.
Ajakidon függvén újúlna életem,
Ollykor tsudát is tész az égő szerelem.
S karjaimon nyugván tündéres képzelésid.
El-oszlatnák ollykor fájdalmas érezésid.
Úgy de az Ég helyben nem hagyja tettemet!...
El-tépem lántzait, s fel-bontom hitemet.

Öledbe rándúlék, s egy titkos szemérem
Ajakidra festé, hogy tzelom el-érem.
Héjába vádola lassú rebegésed,
Amor nem hallgatá epedő nyögésed.
Mi bóldog érzések! ah jut még eszedbe?
Abelárd gyöz vala meg-ejtett szívedbe.
Majd el-ragadtatván ölelő karjaid
Között meg-tapodám az Ég hagyásait.
Kedves! ha szívedet szívemre zárolnád,
Kínos veszteségem talám ki-pótolnád.
Egy mosolygásodra éltem meg-újúlna:
Amor mindenható, s Természetet múlna.
Leg-alább karjaim között tündérképzésid
Édes tsalódással kevernék érezésid.
Úgy de az Ég helyben nem hagyja tettemet!...
Le-rázom a jármot, s fel-bontom hitemet.
Töled függ egyedül bal, vagy jobb végezésem,
Szeress: és Virtusnak nézem meg-tévedésem.
Heloisom kiált, Heloist követem,
Indúlok - s karjain fel-jő el-húnyt tsendem.
S ki nyöghessen tovább a Végezés törében?
A kéntelen Virtus siralmas lak-helyében.
E gyilkos lántzokról tovább ki-függene?

Nintsen rab-szíz alatt a Virtusnak helye.
Sem Ég, sem föld erőt szerelememen nem vészen,
Káromkodó!... e bűn előttem virtus lészen.

Meg-látlak lak-helye a búsult Szépeknek,
Saját kezem míve, kormányja hívemnek!
Hol a fogoly Virtus kedvét a'ban találja,
Hogy a vétek zoldját ártatlanul ki-álja.
Indúlok, hogy együtt válaljam terhedet,
Együtt igazgassam gyarló szúzeidet.

Egyedül Te fogod fel-hozni nyugtomat,
Ha szeretsz, szabadnak ítélem lángomat.
Heloisom kiált, indúlok szavára,
Hagyd dőljek újjolag ölelő karjára!...
Meddig kell még nyögnöm a Végzés törében?
A kéntelen Virtus gyilkos lak-helyében;
S e kínos fogságot tovább ki viselje?
Rab-szíz alatt nintsen a Virtusnak helye.
Sem Ég, sem föld erőt lángomon nem vészen.
Vétkes Amor!... vétkeid előttem szent lészen.

Meg-látlak bús lak-hely! kezem alkotmányja.
Érettem epedő kedvesem kormányja!
Hol a fogoly Virtus kedvét a'ban leli,
Hogy a vétek súlyos békóit viseli.
Indúlok, hogy együtt válaljam terhedet,
Együtt igazgassam ártatlan sergedet.
S a színlett Virtusnak vezéreljem nyomába
S ártatlanul fogjam nem érdemlett igába.
S itt, hol a bú mindent mély gyászba temete,
Leg-ottan fel-derül boldogságunk ege.

Tündér képek! meddig fogtok még játtzodtatni?
Vágyakodásimat ki-fogja meg-nyugtatni?
Én járúlnék oda, hol vonzó kellemid
Új jajjal halmozna lelkem keserveit?
A síró Szép velem bontatlanul hartzolna,
És a győzedelem részemre nem hajólna.
Siralmas életet búslongva tölteném,
S karjaidonn enyhét lángomnak nem lelném.

Ki szán-meg? ki véend részt szívem fájdalmában?
Kinek bús léte is elég teher magában?
Irtózva távoznál te is a kedvestől
S a sírba rejteznél borzasztó lelkemtől.

S vezessem a komor kegyesség útjára,
S fűzzem az ál-virtus kedvelt rab-szíjjára.
S itt, hol a fekete bú vastag fellege
Hembereg, fel-derül boldogságunk ege.

Tündér képek! meddig fogtok még kínozni?
Ki fogja vágyásim mívelésbe hozni?
Én járúljak oda, hol vonzó ketseid

Új jajjal halmoznák lelkem keserveit?
A búslongó Szépség szünet nélkül vána,
S veszttem siettető viadalra hína.
Boldogtalan éltem siralommal telne,
Égnék értted, s lángom enyhülést nem lelne.

Ki szánná sorsomat? ki gyászolna velem,
Kinek élte teréh, s önnléte gyötirelem?...
Te magad irtózva távoznál-el tőlem,
S az el-nyelő sírba rejteznél előlem.
Nem szoktak gyűjteni méhetskék száraz ágon,
Sem hólt líliomon, sem le-vertt mák-virágon.
A rémült pásztorné kerüli a szirtot,
Hol a búsuлт mennykő előtte le-tsapott.

Oda van mindenem!... tündér reményim félre!
A sír öblében vár sok szenvedésim bére.
Felejtsd-el Amornak szerentsétlen rabját,
S már nem szerelmesed, szerelmesed hamvát.
El-múltak jussaim szívednek bírtokára.
Ha nints a szerető, ki hint tsókot hamvára?
Fogadd-el Abelárd utólsó szavait:
Én mégyek - Te imádd az Ég végzéseit.
Nyújtsd-bé áldozatul sámolyján Istenednek
El-hervadt ékeit varázló kellemednek.

Nem gyűjt a méhetske hólt líliom-ágon,
Sem a hervadt rózán, sem a le-vertt mákon.
A rémült juhászné dellyest nem nyugszik ott,
Hol egyszer a bosszú mennyköve le-tsapott.

Oda minden!... álnok reménység álj félre!
Indúlok - a sírban vár kínjaim bére
Felejtsd-el örökre Amor nyomorékát,
S már nem Abelárdot, Abelárd árnyékát,
Fagylalt szívem hozzád el-veszté jussait;
Ha nints a szerelmes, öleljük hamvait?
Fogadd-el Abelárd utólsó szavait:
Mégyek... az Isten szóll... imádd hagyásait.
Ott sirasd sámolyján hervadni ketseid,
Ott áldozd az Égnek ártatlan könnyeid.
Elég, ha majd, midőn vég-órád közelít,
Egy bádjadт sóhajtás enyémnek bizonyít.

Nékem elég, ha majd el-jövén búс véged,
Egy bádjadт sóhajtás enyímnek vall téged.

NN. Barátomhoz

1792

Imrém! Te vígadozsz a Pannon Édenében,
A vidám Gratiák s a Músák lak-helyében:
Hol majd az ősz Szabó, majd a Kazintzyak
Phoibusnak inneplő versekkel vallanak:
Engem faggyal borít a Kárpát bús mellyéke,
Ez a vendég ajak, s a durva tél vidéke.
A szép tavasz tsak most fejté-ki kellemet,
S már újra dér lepi megyénknek bértzeit.
Nem vészen Phoebus itt Magyar szót ajakára,
Bámúl a Hazafi vendég-hangú dalára.
A tél már nékem is fagylalja eremet:
Már én is dalolék nem honni verseket.
S mint a lántzolt kerék vagy a bilints tsörgése,
Olly kellemetlen vólt Daykádnak éneklése.
Vétkes meg-tévedés! áruló gondolat!
Melly szédelygésembenn intézte lantomat...
Nem többet! bár maga nyujtandja poharában
A Castali forrást Phoebus vendég-honjában;
Holott akár gyengébb érzésre olvadoz,
Akár harsány kürtön tsatákat riadoz:
Nyelvünk majd olyan lágy, mint a Zephyr nyögése,
Vagy a bús fülmile szív-sebhető zengése:
Majd ollyan mint az Ég rettentő mennyköve,
Felleng-hangon dalol, s rázkódtat ereje. -
Hazám! ha ügyelsz majd tulajdon kintseidre?
Ha vonsz örök homályt bal-hímezéseidre? -
Ölembe újjolag ki-ölti karjaid!
Ki adja-újra -meg Abaúj vidékeit! -
Mindenható Egek! vagy szívem örömére
Magyar hangot vegyen Hazámfija nyelvére:
Vagy, ha meg-vetitek merész vágyásimat,
Adjátok-meg hamar szép ajkú honnomat!

Fels. I. Ferentz Magyar Király Koronáztatására

1792

O Kún!¹⁰ öltsd-ki a gyászt, töröld-le könnyeid!
Eléggé folytak már királyod sírhalmára,
Kit a gyilkos halál kebledből sírba vitt,
S életben nem hagyott a Nemzetek javára.
Arany-idő derül, új századot kezdünk:
Ferentz fejére száll Leopoldnak koronája;

¹⁰ „Itt a *Kún* által közönségesen a Magyarat értem.” - Dayka Gábor megjegyzése)

Kezében a kormány, már eggyesül velünk,
Már kérkedik vele *Corvinus* palotája.
Ferentz fog önteni sebedre balzamat,
Ő von örök homályt törvényid sérelmére;
S le-törli könnyeid, s fel-hozza a napot,
Leopoldnak reggelét, a Kún borúlt egére. -
Im! a dagályos Frantz el-hányva fegyverét
Porral hintett fejfel jó Bétsbe, s tépett hajjal,
S könnyével öntözi meg-búsult kebelét.
S olaj-vesszőt nyujtván esdeklík gyáva jajjal -
Ha! mint fut szem-fedél nélkül a Babona -
Le-tépted o Király! kép-mútató szeméről -
Oda, hol a *Huron*, vagy az *Otahita*
A Nap sugárait nem látja, tsak messzéről -
A Kún Kalliope el-fojtva jajjait
Itt hagyta, fájdalom! hogy el-fajúlt, országát:
S már mennyei hangonn énekli verseit,
Urának, újólag fel-öldva némaságát.
Phoebus Kún-szót veszen mosolygó ajkíra,
S új Phoenix támadott már Gyöngyösi porából:
Dalol: s el-hat dala a föld határíra;
S új *Janusok* kelnek *Cesingnek* sír-halmából.
O Kún! öröm-napod már sűgárt ereget -
O Kún! áldást kíálts Leopold hideg hamvának!
Ferentzet ő adá - s imádd az Egeket,
Tsak életét nyújtsák továbbra, mint Attyának!

Rege

Az érzelős Philotas

1792

Philotas szent tűznek hevűlve
Eckartshausen keservit olvasá,
S részt-vevő bánatjában el-merűlve,
Magát felejtve más inségít jajgatá:
Hogy eggy pajkos darás kezére szálla,
A könyv kezében, álmélkodva álla,
S könnyével áztatá érzékeny rendeít:
Te áldótt férjfiú! kit emberek javára,
Meg-szánva népűnk jajjait
Kűldött az Ég világunk piatzára,
Hogy lágyítsd a halandók szíveít,
De itt a vendég pausát tétett véle,
Érzékenyebb volt fűlánkjának éle,
Mint az érzékeny Író rendeít.
Szemébe tűnik pajkos ellensége:
Én s Te nem eggy Attyának fíjai?
Nem eggy kéznek vagyunk e mívei? ...

Eggy pertz - s a szenvedésnek vége -
Így szóll, s a gyilkosnak kegyelmet nyújt,
S gyengédeden le-rázza:
Ez is, hogy jól-tevőjét ne gyalázza,
Fel-reppen, s orr alá kegyesbb fulánkot sújt.

Eggy Egri Szépnek neve-napjára

Ha nyárban esnék innepe nevednek,
A fényes nap hódolna kellemednek;
Egerre vígabban mosolygana:
S tavaszra változnék a tél fagya.
Most el-végezve nyári útazását
Nyilas jegye felé kezdé futását.
Amit tehet: meg-szűntek a szelek,
Enyhül a tél, olvadnak a jegek.
O nap! ha én ma Phaeton lehetnék:
Télbenn is tavaszi fényt hintegetnék;
Nyilas jegyét önnként el-véteném,
S a Szépet nyáját artzal tisztelném.
Ablakain sugárim bé-hatnának,
S körülte játtzodozva múlatnának.

1790

Erzébet! ha neved nyárban esett vólna,
A nap sugárrival néked meg-hódolna;
Öröme derülne Egernek tájéka,
Új fénybe borúlna Erzébet hajléka.
Most midőn el-hagyta elébbi járását,
S nyilas jegye felé vette útazását:
Mást nem tehet, hanem a telet enyhíti;
S amennyire lehet, napodat szépíti:
Ó ha én Nap volnék! téli karikámat
El-mellőzve, futnám tavaszi pályámat;
Városunkra vídám világot hintenék,
Tsendes lak-helyedre öröm-fényt öntenék.
Ablakodon által sugárom bé-hatna,
Játtzodozva majd itt, majd amott múlatna.
Majd édes ajakin, majd szép szemén,
Majd ékesenn emelkedő mellyén;
S enyelgenének még az Est el-jőne,
S egy névtelen sugár szívére löne. -

Majd szemeid tüzét, majd róza-színedet
Tsókolná, s azonban meg-lopná mellyedet;
S enyelgene, még nem a Nap-est el-jőne;
Utolsó sugárom a szívedre löne.

Az új esztendőnek első napjára

1790

Eggy esztendő ismét el-múlt,
S által-repült setét honjába:
De kedvem újra bé-borúlt.
Mit várom végemet heába?
S esdeklem a halál után?
Vélvén, hogy fájdalomim meg-szűnnek,
Ha napjai majd által-tűnnek,
Bús éltemnek, s az Ég meg-szán -

O Sors! mert nints többé reményem -
Alá nyomott a tsüggedés -
Hogy fel-virradhat még Nap-fényem:
Utól értt a bal-végezés -
O szánj-meg, s vond-elébb halálom!
Meg-halni nékem tsendes álom.
Tekéntsд keservim! nem de nem
Lassú halál bús lételem? -

Ha e világon annyi élni:
Mint úntalan *jajgatni*, félni,
Sorvadni a kereszt alatt:
Még nem az ember által-hat
Az életnek keskeny köréből,
S a föld gyomrába vissza tér,
S a Végezés rejtett töréből
Ki-fejtve gyászos véget ér: -

Ó már meg-érttem a halálnak,
Szegezzd rám mérges íjjad! ím
Már nintsenek több könnyeim -
Szép napjaim mord télre válnak,
Pályámat el-futottam; ints!

S indulok önnként a határra,
S bé-zárom éltem - a halálra
Már senkinek több jussa nints.

NN. Barátomhoz

1791

Tartósb örömré érdemes Barátom!
Midőn el-tsüggedt karjaid közt látom
A földi Szépség ritka remekét,
Bé-zárni csak most nyíló életét:
Ki nem szívelli kínos veszteséged?
Ki nem javallja méltó könnyeid?

Eggy pertz vetett bóldogságodnak véget?
S egy halhatatlan Szépet sírba vitt -

A kisdéd Ámorok sírtak felette,
A bús Hír tépett hajjal jajgatá
A tsendes Virtus kedvesét, ki áh!
Neme díszét magával el-temette -
Heába nyújtod értte karjaid
Lelkem fele! tsak port ölelsz-jobb része -
El-hervadt kellemit tekéntjük itt -
E bánat lak-helyéből ált-enyésze -

O sírj Szerelmed áldott hamvainn!
Ha ki-fakadt, enyhülést lel a kín.
S midőn egy pertzig édes könnyed árja
A bú előtt sebess szíved be-zárja:
Említsd, hogy Kedvesed már partot értt!
Mí evezünk a tenger mélly öblében,
S pályát futunk a síralom völgyében,
Kit a Mindenható előnkbe mértt.

A titkos bú

1791

Homályos bánat dúlja lelkemet.
Talám újúlnak régi szenvedésim? -
Talám tündér előre-érezésim
Rémítnek, s új lest hány a Végezet?
Sírnek - de tsak el-fojtott sóhajtások
Emelkednek kétséges szívemből:
Tsak rejtett *áh*, tsak néma jajgatások
Váltják egymást, s a titkos bú el-öl -

Ó Végezés! öröm-könnyet nem várok -
Részt a'ban egy sebes szív nem vehet,
Melly önn-nyugalmának gyilkossa lett -
De ennyi jaj, de olly keserves károk,
De ez emésztő bú enyhítsen! adj
Tsak egy könny-tseppet méltó bánatimnak!
S azonnal hozzd-el végét napjaimnak,
Vagy e kösziklánál keményebb vagy -

Esdeklés a Szerelmes után

1791

Ti boldogító érzések!
Ti ártatlan nyögdétselések!
Te, kit nem ért kivülem más,
Titokkal tellyes húnnyorgás!

Ti epedő gerjedeések!
Te néma eggyütt-múlatás! -
Ti eggybe-forrt ölelkezések!
Te édes el-ragadtatás! -
 El-múltak - ah mindennek vége!
Öröm-napunk homályba tűnt,
Szerelmünk bájos édessége,
S boldog tsalódásunk meg-szűnt -
O Chlóris! élte nyúgodalmát
Kebledben hagyta kedvesed -
Utánnad sír - enyhítsd siralmát!
S hozd-fel az el-húnyt örömet!
 Ha ütsz ismét Te boldog óra!
Melly kínjaimnak véget vet,
S ölembe zárja kintsemet?
Ha fordúl végezésem jóra? -
O Sors! ne nyújtsd keservimet
Tovább ez ál-vígság helyében:
S önnként le-teszem éltemet
Imádott Chlorisom keblében.

Bútsú-vétel

1793

Indúlsz a Pannon Édenébe,
A Grátiáknak lak-helyébe
 Lelkemnek jobb fele!
Hol úzi vak elmék homályját,
S le-tépi a bűn ál-ortzáját
 Lantodnak zengzete.
Én, el-merülve bánatomban,
Nyögök nem érdemlett honnomban,
 S utánnad esdeklem.
S lépésid könnyben ázott szemmel,
El-telve néma gyötrellemmel
 Távúlról követem -
Te a mord tél bús fúvatagja!¹¹
Amerre a Szépség¹² alakja
 Ferentz útját veszi:
Térj Aeolus vak tömlötzébe!
Hagyd fújja lágy Zephyr fülébe,
 Hogy Dayka szereti.

¹¹ „Télben esett el-menetele.”

¹² „Nála szebb Lelket Hazánkban nem esmerék.” Symboluma: *Vitam impendere pulcro*.

A kevéssel meg-elégedett elme

Anakreonból

1792¹³

Szabadon

Nem királyok bóldogsága,
Nem Gyges kints-halmi
Nyúgodt szívem kívánsága:
Öt a Béke öleli.
Még a dús ezernyi bajjal
Tölti kínos életét:
Én kenettől ázott hajjal,
Várom a nap esetét.

Átok

1792

Annya a szép szerelemnek!
O enyhítsd hevét tüzemnek!
S meg-fagylalva szívemet:
Thyrsisemnek kebelébe,
Ha! mert más borúl ölébe,
Gyújts erántam illy tüzet.

A szép szemek

Olaszból

1790

Occhi! Stelle mortali!
Ministri de miei mali:
Ch' in sogno anco mostrate,
Ch' il mio morir bramate;
Se chiusi m' uccidete,
Aperti che farete!
O halál tsillagjai!
Fájdalmimnak okai:
Alva is azt mutatjátok,
Hogy halálom óhajtjátok;
Húnyva is ki-végeztek:
Hát fel nyílván mit tesztek!

¹³ A jelzett két sort Dayka Gábor a vers alá görögül is leírta

Newtonra Pobjól¹⁴

1792

Setéség vonta-bé törvényid ó Természet!
Az Úr mond: Légy Newton! - s világosság tenyészett

Mezei dal Segraisból¹⁵

1791

Még én látni megyek kedves Amirámat,
Tytir! Te azonban őrizd nyájatskámat.
Már jelenti Venus húnorgó világa,
Hogy a piros Hajnal szekérébe hága.
Ideje indulni: Tytir! nyájatskámat
Legeltesd, én látni megyek Amirámat...
Tsak most távozzatok nehézkes fellegek!
Meg-térvén mennykövet szórhatnak az egek.
Tsak elébb el-jutván Szépemre találjak:
Nem gondolok véle, bár a sírba szálljak...
Mit mivel az Angyal? mint foglalva lelem?
Mi helyen? melly tájon talál-összve velem?
Hol fenyő zöldellik örökös ágokkal?
Hol bé-vájtam nevünk ezer vonásokkal?...
Vagy a tiszta kút-fő virágos szélébe,
Hól sebhedt szívemet ki-öntém ölébe?...
Amor! ki Szépemhez lágy lengedezéssel
Napjában annyiszor repülsz, s nála késel:
Mondd: távúl létemben a föld könnyem issza,
Mondd: hozzá indúltam; s azonnal térj vissza:
Ha könnyű szárnyadnak nem vet lépes ágot,
S jelentsd, mint fogadta légyen ez újságot...
Egek! mint olvadoz szívem örömébe,
Ha el-jutván, elébb én ötlöm szemébe!
Ha dombjáról, honnan útam fel-fedezi,
„Ő az, ugyan ő az” szája zengedezi!
S a folyó partjára le-száll eggy lépéssel,
Előmbe fut, s talám fogad öleléssel!...
Tündér gondolatok! ébren is álmadoz,
Ki Amor nyilától sebhedve bádjadoz...
Óráim nélküle vajmi lassan telnek!

¹⁴ Dayka jegyzetei: „All nature, and her laws sat”

¹⁵ Dayka megjegyzése: „Ezt a darabot tsak úgy iktatom ide, amint először lefordítottam. Próbáltam új mértékre venni, de a próbálat szerentséltlenebb volt, hogy sem mint a Tudós Közönség előtt megjelenhetett volna. Azonban nehéz lett volna azt pusztá Prósában is tökéletesen fordítani.”

Véle a leg-nyúltabb napok szárnyra kelnek...

Le-ülvén alatta a terjedt bükk-fának,
Hol sípom hangjára sípok némulának:
S jutalmúl Szépemnek vevém koszorúját,
Mi által nevelém Alkander bosszúját:
Énekeld, majd úgy-mond, énekeld dalodat,
Mellynek tárgyúl tevéd kedvelt alakodat!
Szebb dalod, mint a bús fülemile zengése,
Kedvesebb, mint a hús tsermely tseregése...
Mivel nem bíztatott mézzel-folyó szava,
A rózák kebelét nyitván Iker hava!
Lágy szellő, melly a'kor e vígság helyébe
Múlattál, nem fűjtad Istenim fülébe?

.oOo.